

Kirke på Vesterbro

En ekstern undersøgelse af Vesterbro Sogn

Udarbejdet af Bjarke S. Mortensen

Kirke på Vesterbro Ekstern undersøgelse af Vesterbro Sogn

Vesterbro Sogn
Vor Frue-Vesterbro Provsti
Københavns Stift

Udarbejdet af Bjarke S. Mortensen
© Kirkefondet, juli 2016

Indholdsfortegnelse

<i>Forord</i>	4
<i>Indledning</i>	5
<i>Fortegnelse over figurer</i>	8
<i>Fortegnelse over tabeller</i>	8
<i>Resumé</i>	9
<i>Befolkningsprofil og kirkelige forhold i Vesterbro Sogn</i>	14
Folkekirkemedlemskab og befolkningsprofil.....	14
Udmeldelser og dåb i Vesterbro Sogn	19
Overordnet opsummering.....	22
<i>Religiøsitet og holdninger til folkekirken på Vesterbro</i>	23
Religiøsitet i Vesterbro Sogn	23
Holdninger til folkekirken	29
Opsummering og fortolkning.....	36
<i>Kirkeaktivitet i Vesterbro Sogn</i>	39
Spørgeskemaundersøgelsens svar på kontakt til kirkerne.....	39
Kirketællinger	40
Opsummering	42
<i>Hvordan opleves arrangementerne i Vesterbrokirkerne?</i>	43
Hvem deltager i arrangementerne?.....	43
Hvorfor begyndte de at komme?	43
Hvordan opleves arrangementerne?	44
Bruger folk andre kirker i Vesterbro Sogn?	48
Holdningerne til Vesterbro Sogn og folkekirken	49
Hvordan finder folk svar på livets store spørgsmål?.....	51
Børnegudstjenesterne	52
Overordnet opsummering.....	53
<i>Livsstile på Vesterbro</i>	54
<i>Bilag 1: Metodisk Bilag</i>	60
Spørgeskemaundersøgelsen	60
De kvalitative interviews.....	62
Kirkestatistik.....	63
Kirketællinger	64
<i>Bilag 2: Spørgeskema</i>	65
<i>Bilag 3: Spørgeguide</i>	69
<i>Bilag 4: Klassificering af aktiviteter</i>	71
<i>Litteraturliste</i> :.....	72

Forord

I Kirkefondet vil vi gerne have fingeren på pulsen og have en klar fornemmelse af, hvordan samfundet udvikler sig, for at vi dermed kan danne os et billede af vilkårene for at være kirke i dag og i morgen. Det klæder os på, så vi kan rådgive landets sogne i, hvordan de skal være kirke på deres lokale sted under de givne og kommende forhold. Når vi på den måde påtager os en rolle som et folkekirkeligt udviklingshus, der gerne vil være en spydspids i udvikling af kirkelivet, så er det naturligt at have fokus på kirkelivet i de store byer, fordi mange trends, udviklingsspor, tendenser mv. har deres afsæt i storbyerne, hvorefter det breder sig ud over hele landet. Bl.a. derfor har det været yderst interessant og berigende for Kirkefondet at være engageret i en dybdegående analyse af Vesterbro Sogn i foråret 2016. Desuden har Kirkefondet en naturlig tilknytning til Vesterbro i og med, at Kirkefondet har bygget en del af kirkerne der i den første fase af Kirkefondets historie. Endelig har Kirkefondet gennem flere år haft et særligt fokus på Vesterbro. Helt tilbage fra 2005 var daværende konsulent i Kirkefondet, Sabine Kleinbeck, nu kommunikationschef i Vesterbro Sogn, med til at sætte den udvikling i gang, som i dag har ført til det Vesterbro Sogn, som er genstand for den undersøgelse, som denne rapport gør rede for. Sabine Kleinbeck var i en periode udlånt af Kirkefondet til kirkerne på Vesterbro for at bistå dem med at finde passende svar på de udfordringer, som de stod overfor på det tidspunkt – f.eks. at hver 5. borger havde udenlandsk baggrund; mere en halvdelen af indbyggerne var under 40 år; hver 3. af de unge flyttede i løbet af et år; alle kæmpede om borgernes opmærksomhed.

Nogle af løsninger, der blev arbejdet med, var bl.a. forbedret samarbejde gennem en ændret organisering, fleksible kirkerum og bedre samspil mellem kirke og byrum, fælles og varieret gudstjenesteliv, fælles internetportal og fælles logo mv. Det er nu blevet formaliseret via en sammenlægning af sognene på Vesterbro i 2012 til det nye storsogn Vesterbro Sogn, som i foråret 2016 er blevet gennemanalyseret af Kirkefondet.

Det er sket dels i en intern undersøgelse af sammenlægningen, ledelsesdimensionen, organisationen, trivslen og de fælles visioner, dels i denne eksterne undersøgelse af, hvordan Vesterbro ser ud religiøst og kirkeligt. Når Kirkefondet er gået ind i denne store analyseopgave – også med et økonomisk tilskud – så er det bl.a. ud fra et ønske om, at nogle af de midler, som er blevet frigivet ved salg af kirker i København, skal bruges fremadrettet til at styrke kirkens liv og vækst i København. Desuden er det et væsentligt aspekt af Kirkefondets virke at opsøge, samle, formidle og sætte viden aktivt i spil. Og med denne undersøgelse har vi gjort nogle erfaringer, som bl.a. kan bruges ved lignende analyser og udviklingsprocesser i sogne og bydele andre steder i København (f.eks. Sydhavn, Nordhavn og Ørestaden) og andre større byer i Danmark (f.eks. Aalborg og Aarhus, som begge kan imødesee udfordringer for kirkelivet i takt med vækst og nye boligområder).

Henrik Bundgaard Nielsen
Generalsekretær
Kirkefondet
29. juli 2016

Indledning

I januar 2016 henvendte formanden for Vesterbro Sogns Menighedsråd, Jens Andersen, sig til Center for Kirkeforskning (CFK) for at høre, om vi evt. ville byde ind med løsningen af en evaluering af de omfattende – dispensationskrævende – ændringer, der er gennemført i folkekirken på Vesterbro gennem den sidste lille halve snes år. Da jeg var bekendt med, at CFK's samarbejdspartner Kirkefondet var på vej med et bud på opgaven, kontaktede jeg generalsekretær Henrik Bundgaard Nielsen om et eventuelt samarbejde. Løsningen lå lige for: Kirkefondet bød ind på en evaluering af Vesterbro Sogns interne organisering og arbejdsformer, som falder uden for CFK's forskningsområde. Samtidig var vi enige om, at den organisatoriske undersøgelse burde suppleres med en kirkesociologisk, såkaldt ekstern, undersøgelse af forholdet mellem folk og kirke på Vesterbro.

CFK fremlagde derfor et forslag til den empiriske undersøgelse, hvoraf resultaterne hermed fremlægges. Udgangspunktet var og er, at "Vesterbro både kirkeudviklingsmæssigt og mht. befolkningsprofil er en spydspids i udviklingen i Danmark. Det samme gælder derfor også med hensyn til forholdet mellem folk og kirke. Det er derfor af afgørende betydning at få dokumenteret, hvordan Vesterbros folkelige og kirkelige profiler ser ud i forhold til profilen på landsplan – med udblik til profilerne i andre bydele i København".

Aftalen blev, at undersøgelsen skulle gennemføres af CFK's religionssociologiske medarbejder, Pernille Friis Jensen, der derfor medvirkede i de indledende møder med Kirkefondet og Vesterbro Sogn om projektet. Da Pernille Friis Jensen imidlertid fik andet (fast) arbejde, bad vi hendes specialemakker, Bjarke S. Mortensen, som var på vej hjem fra lignende opgaver ved Kirkeforskningsinstituttet i Norge, om at påtage sig arbejdet – i forlængelse af en anden lignende opgave, som Kirkefondet også bad ham løse. Af praktiske grunde – og fordi Kirkefondet har mange års erfaring med sogneanalyser – blev Bjarke S. Mortensen ansat til at varetage arbejdet i Kirkefondets regi – med Henrik Bundgaard Nielsen som arbejdsleder og med ph.d.-studerende Karen Marie Leth-Nissen og mig fra CFK som faglige konsulenter.

Denne samarbejdsmodel har, som det fremgår af resultatet, fungeret ganske glimrende. Det skyldes ikke mindst et tæt samarbejde mellem Karen Marie Leth-Nissen og Bjarke S. Mortensen i projektets afgørende faser. Hertil kommer en høj grad af fleksibilitet fra Kirkefondets side, som bl.a. har indebåret et økonomisk tilskud til den bevilling, som Vesterbro Sogn har opnået fra Kirkeministeriet til opgavens løsning. Der er derfor gode grunde til at takke alle partnere – og især selvsagt Bjarke S. Mortensen – for det flotte forløb og det gode resultat.

Når undersøgelsen kaldes "ekstern" er det i to betydninger af ordet. Der er tale om en undersøgelse af Vesterbro Sogns "eksterne" relationer til befolkningen på Vesterbro, hvoraf mange er medlemmer og brugere af kirken, selv om de – som mennesker andre steder i landet – mere betragter sig selv som "eksterne" end som "interne" i forhold til kirken. Der er endvidere tale om en "ekstern" undersøgelse i betydningen en undersøgelse, der har været varetaget uafhængigt af sognets ledelse. Der har af gode pragmatiske grunde været god kontakt undervejs, men Bjarke S. Mortensen og hans rådgivere har haft fuld frihed til at gennemføre projektet på faglige kriterier – og selvsagt ligeledes til at tolke og fremlægge resultaterne med samme frihed.

Når vi fra CFK er glade for den faglige kvalitetssikring, der er indbygget i projektet, skyldes det to afgørende hensyn. For det første får Vesterbro Sogn, Kirkefondet, Kirkeministeriet og hvem, der ellers vil studere og bruge resultaterne en faglig holdbar undersøgelse, som kan give megen stof til eftertanke i forhold til folkekirkens aktuelle og fremtidige virksomhed.

For det andet har vi med dette arbejde fået gennemført et vigtigt pilotprojekt, som dels bygger videre på tidligere undersøgelser ved CFK, jf. <http://teol.ku.dk/cfk/> og dels er med til at pejle nogle indsigter, som må uddybes i andre projekter, i første omgang i tolkningen af resultaterne fra CFK's store forskningsrådsfinansierede projekt "What Money Can't Buy. The Dynamics between Market Orientation, Individualization, and Social Capital. The Case of the Danish National Church", jf. http://teol.ku.dk/cfk/igangvaerende_forskning/forskning/whatmoneycantbuy/.

Formodningen om, at Vesterbro Sogn både befolkningsmæssigt og kirkeaktivitetsmæssigt er en "spydspids" i den folkekirkelige udvikling synes bekræftet med denne undersøgelse. Allerede det forhold, at Vesterbros befolkning er yngre og mere veluddannet end befolkningen generelt, peger på, at vi har at gøre med en befolkningsprofil, som er lidt på forkant i forhold til den udvikling, vi må antages at stå overfor generelt. Udviklingen, som bl.a. indebærer opløsningen af traditionsbundne og indimellem tvangsagtige relationer mellem folk og kirke, er vidt fremskredet på Vesterbro. Den kultur, der præger Vesterbro – og måske fremtidens Danmark – mere og mere, betyder bl.a., at man sagtens kan bruge folkekirkens (kultur)tilbud, måske endda hyppigt og med glæde, uden at forbinde det med dåb og medlemskab af kirken. Det livsvarige medlemskab af en forening eller en institution som folkekirken hører ikke med til den nye udvikling, hvor man melder sig ind og ud, som det falder sig.

Hvad der hører med til udviklingen er derimod efterspørgslen efter identitetsgivende og spirituelt opløftende kulturtilbud, som folkekirken på Vesterbro i ganske høj grad er leveringsdygtig i.

Vesterbro Sogn efterkommer øjensynligt et klart behov, som ellers ikke ville være blevet tilgodeset eller som – mere sandsynligt – ellers ville være blevet søgt dækket af udbud med en helt anderledes retning og kontekst. Man kan af denne undersøgelse formentlig slutte, at Vesterbro Sogn rækker ud mod alle kulturelle segmenter – delvist ved at overtage deres kulturelle former, men primært ved at satse på tilbud, som giver mulighed for identitetsudvikling og spirituel erfaring på tværs af tilhørsforhold til det ene eller det andet kulturelle segment. Bruger man Grundtvigs fordring til folkekirken om at være 1) kirke for folk, 2) på folks præmisser og 3) med folk og folkelige behov som de store drivhjul, må man sige, at Vesterbro Sogn er lige så meget folkekirke på Vesterbro som kirken er folkekirke på helt andre måder helt andre steder i landet.

Folkekirken på Vesterbro er en stor og ganske velfungerende kulturinstitution, hvis aktiviteter har et tydeligt og værdsat spirituelt løft, som ikke findes med tilsvarende kvalitet andre steder og slet ikke på en måde, så Vesterbro-befolkningens relativt stærke vægning af "kristne værdier" tilgodeses i det mindste implicit. På mange måder er befolkningen på Vesterbro "spydspids" i den kulturelle udvikling i Danmark, hvor befolkningen på én gang fremstår som "princielle sekularister" og "konkrete konservatorer", sådan som CFK's tidligere medarbejder Astrid Krabbe Trolle har udtrykt det i en banebrydende artikel fra 2015, som kan læses på CFKs hjemmeside: Danskerne vil gerne være frisatte i forhold til alle bindinger, ikke mindst de religiøse, men de vil fortsat gerne have en vis forankring i kristendommen, blot det ikke skal ske i traditionelle former, hvortil dåb og medlemskab også hører for flere og flere.

Hvis denne pejling af udviklingen er korrekt, må fremtidens folkekirke genopfinde sig selv i nye former. Det kan diskuteres, om det lykkes for Vesterbro Sogn, folkeligt og kristeligt set, men det kan næppe benægtes, at Vesterbro Sogn er på forkant med at udvikle en selvstændig model for folkekirken i fremtidens Danmark.

Hans Raun Iversen
Leder af Center for Kirkeforskning
Det Teologiske Fakultet
Københavns Universitet
23. juli 2016

Fortegnelse over figurer

Figur 1: Medlemsprocent.....	14
Figur 2: Medlemsprocent blandt indbyggere med dansk herkomst.....	15
Figur 3: Danskere, indvandre og efterkommere i procent.....	16
Figur 4: Aldersfordeling i 2014.....	17
Figur 5: Uddannelsesfordeling i 2014.....	18
Figur 6: Udmeldelser i procent af medlemstallet per år.....	19
Figur 7: Født og indmeldte 0-årige.....	20
Figur 8: Medlemskab for 0-4 årige af dansk herkomst.....	21

Fortegnelse over tabeller

Tabel 1: Religiøs overbevisning.....	23
Tabel 2: Trosforestillinger og kristne værdier.....	24
Tabel 3: Holdninger til religion.....	26
Tabel 4: Religiøs opdragelse.....	27
Tabel 5: Forholdet til den lokale kirke.....	28
Tabel 6: Folkekirke og værdier.....	29
Tabel 7: National identitet og adskillelse af kirke og stat.....	30
Tabel 8: Holdninger til præster.....	30
Tabel 9: Folkekirken og samfundet.....	31
Tabel 10: Folkekirken og fornyelse.....	32
Tabel 11: Hvor ofte har respondenterne kontakt med kirkerne på Vesterbro?.....	36
Tabel 12: Kirketælling i Vesterbro Sogn.....	37
Tabel 13: Livsstile.....	52
Tabel 14: Medlemskab fordelt på livsstile.....	52
Tabel 15: Subkulturer og kontakt til Vesterbrokirkerne.....	53
Tabel 16: Hvor ofte folk gør følgende i deres fritid.....	55
Tabel 17: Hvor orienterer folk sig om lokale aktiviteter.....	56
Tabel 18: Spørgeskemaundersøgelsens repræsentativitet.....	58

Resumé

I. Grundlaget for undersøgelsen

Vesterbro Sogn har en befolkning, som statistisk set er ualmindelig fjern fra folkekirken. Der er mange udmeldelser af folkekirken, få dåb og kun 55 pct. af de, som bor på Vesterbro, er medlem af folkekirken, hvor det er 77 pct. på landsplan. Denne undersøgelse er foretaget for at forstå forholdene på Vesterbro. Den forsøger at komme omkring følgende 6 punkter:

1. En afdækning af forholdet mellem kirketilknyningsforholdet på Vesterbro og i Danmark uden for Vesterbro ud fra foreliggende undersøgelser.
2. En afdækning af hvorvidt forholdet mellem demografi på Vesterbro og uden for Vesterbro kan forklare de særlige kirkelige forhold på Vesterbro på grundlag af sogneanalyser mv.
3. En særlig undersøgelse af den høje ikke-medlemsprocent og de ekstremt mange udmeldte på Vesterbro i forhold til demografien.
4. En undersøgelse af dåbstallenes udvikling i forhold til demografien og tendenserne på landsplan.
5. En YouGov-spørgeskemaundersøgelse af livsstile på Vesterbro i forhold til kirkelighed.
6. En særlig undersøgelse af Vesterbrokirkernes karakter af City-kirker f.eks. ved fokusinterviews med deltagere fra uKirke, Salonerne og Mindfulness-gudstjenesterne.

Ved at besvare disse punkter giver undersøgelsen et overblik over, hvordan Vesterbro religiøst og kirkeligt adskiller sig fra resten af Danmark, og den kan derfor fungere som supplement til de tidligere undersøgelser, som Vesterbro Sogn har udført i 2014 og 2006.

II. Metode

Til undersøgelsen er der blevet brugt en række forskellige datasæt. Nogle af disse er indsamlet i forbindelse med undersøgelsen, mens andre er indsamlet i andre sammenhænge. Således er der lavet en spørgeskemaundersøgelse i samarbejde med YouGov, der har været rettet mod beboere i Vesterbro Sogn. Spørgsmålene er formuleret således, at de kan sammenlignes med andre spørgeskemaundersøgelser¹. Der er ligeledes blevet foretaget en række kvalitative interviews med deltagere fra de forskellige aktiviteter, som Vesterbro Sogn afholder. Der er brugt data fra Danmarks Statistik om de demografiske og kirkelige forhold i Vesterbro Sogn, i København og på landsplan. Den sidste datakilde er kirketællinger, der er foretaget af Vesterbro Sogn i 2015. De giver et overblik over, hvor mange der har deltaget i de forskellige arrangementer og gudstjenester, som Vesterbro-kirkerne har afholdt. For en mere detaljeret gennemgang af de forskellige data og metoder, der er anvendt, se metodebilaget (Bilag 1). De mest markante resultater af undersøgelsen bliver gennemgået i det følgende.

---

¹ Se side 57f. vedr. spørgeskemaundersøgelsens usikkerhed pga. forholdsvis få respondenter.

III. Kirkelige forhold på Vesterbro og i Danmark

Når man sammenligner de kirkelige forhold i Vesterbro Sogn med det øvrige Danmark, kan man se, at de afviger markant fra hinanden:

Der er færre medlemmer af folkekirken på Vesterbro, også når man tager højde for antallet af indvandrere og efterkommere. I 2014 var 87 pct. af landets etniske danskere medlemmer af folkekirken, mens det på Vesterbro blot var 67 pct.

Antallet af udmeldelser er også højere i Vesterbro Sogn end på landsplan. I 2014 var det 0,59 pct. af medlemmerne af folkekirken på Vesterbro, der meldte sig ud, hvor det på landsplan var 0,21 pct. Særligt i 2012, hvor der var stor debat omkring homoseksuelle vielser, var der markant flere udmeldelser på Vesterbro.

Indbyggere på Vesterbro er også mindre tilbøjelige til at døbe deres børn. På Vesterbro blev 31,4 % af de 0-årige indmeldt i folkekirken (dvs. døbt) i 2014, mens det samme tal var 61,3 % på landsplan. Der tegner sig altså en tendens, som går i retning af, at folk på Vesterbro har mindre kontakt med folkekirken og bruger den mindre end det resterende Danmark. Der er ikke en simpel og entydig forklaring på tendensen, men alder og uddannelse kan muligvis forklare noget af forholdet. Det mest markante forklaringsforhold er imidlertid storbyeffekter.

IV. Storbyen og religion

Tidligere undersøgelser har afdækket, at indbyggere i storbyer generelt er mindre religiøse end indbyggere, der bor i mindre samfund. Dette bliver traditionelt forklaret med, at der i de mindre samfund findes en række sociale normer og bånd, som opretholder den traditionelle kirketilknytning. Disse normer eksisterer ikke i samme omfang i storbyer, hvor folk ikke er bundet til en bestemt omgangskreds. De kan altid vælge at omgås andre mennesker, hvis de ønsker det. Derfor bliver den traditionelle kirkelighed ikke på samme måde opretholdt, og folk vælger i højere grad selv, hvad de vil tro på.

Når man sammenligner de kirkelige forhold i København og Danmark, så bliver det tydeligt, at Vesterbro og København generelt minder om hinanden. I København var medlemsprocenten i 2014 på 72 pct., dåbsprocenten var på 44 pct., og 0,48 pct. af medlemmerne af folkekirken meldte sig ud. Dette er meget tættere på forholdene på Vesterbro end på forholdene i Danmark, men stadigvæk har Vesterbro Sogn procentvis færre medlemmer og dåb og flere udmeldte. Der er lidt flere på Vesterbro med en højere uddannelse, ligesom der er flere unge. Disse faktorer kan være med til at forklare forskellene mellem Vesterbro og København.

V. Religiøse forhold i Vesterbro Sogn

Man kan på baggrund af de to forrige punkter konstatere, at Vesterbros befolkning har et andet forhold til folkekirken end befolkningen på landsplan. Dette sætter sig også igennem, når man ser på indbyggernes religiøsitet, forstået som tro.

YouGov-spørgeskemaundersøgelsen viser, at folk på Vesterbro er betydeligt mere afklarede i forhold til deres tro, end hvad man finder på landsplan. På spørgsmålet "Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro" svarer kun 15 pct. af respondenterne "hverken enig eller uenig", hvor det er 35 pct. på landsplan. I stedet for at være uafklarede, så er der flere, der tror på en åndelig kraft, og dermed

defineres som *spirituelle*, ligesom der er mange, der ikke har nogen religiøse forestillinger, og dermed defineres som *irreligiøse*.

Den mindre kontakt med folkekirken og graden af individualiseret tro betyder imidlertid ikke, at der er større modstand mod de kristne værdier. Blandt respondenterne på Vesterbro erklærer en betydelig andel, at de går ind for kristne værdier. 56 pct. af respondenterne er således enige i udsagnet "Jeg går ind for de kristne værdier", hvor det kun er 51 pct. blandt respondenter fra det øvrige Danmark.

VI. Vesterbro og holdninger til folkekirken

Når man sammenligner holdningerne til folkekirken på Vesterbro og på landsplan, så ser man, at forskellene ikke er så omfattende, som man ellers kunne forvente. Overordnet kan man sige, at der er flere på Vesterbro, som er negative overfor folkekirken end i det øvrige Danmark. Dette ses ved, at de på Vesterbro ikke i samme omfang er enige i, at folkekirken styrker de gode værdier i samfundet (36 pct. mod 42 pct. på landsplan). De har heller ikke den samme tillid til folkekirken (36 pct. på Vesterbro er enige i, at de har tillid til folkekirken, 45 pct. på landsplan). De to grupper er dog i samme omfang enige om, at kirken gerne må være aktiv i samfundet, og at den gerne må være opsøgende overfor dens medlemmer, ligesom de i samme omfang mener, at gudstjenesten skal fornys (ca. 2 pct. forskel på svar).

Respondenterne fra Vesterbro mener imidlertid i højere grad, at stat og kirke skal adskilles (65 pct. mod 53 pct. på landsplan). Derudover er der også stor forskel på, i hvilket omfang de mener, det er en del af det at være dansk, at man er medlem af folkekirken (18 pct. mod 34 pct. på landsplan). Afslutningsvist er Vesterbros befolkning også meget mere positivt stemt overfor vielse af homoseksuelle; hele 82 pct. af respondenterne fra Vesterbro går ind for homoseksuelle vielser, hvor det er 66 pct. på landsplan.

VII. Forholdet til den lokale folkekirke

Når man spørger ind til respondenternes forhold til deres lokale folkekirke, så bliver det tydeligt, at der ikke er det samme forhold til den lokale kirke på Vesterbro, som man finder i det øvrige Danmark. Der er færre, som benytter deres lokale kirke. I alt er det kun 27 pct., som sidst de var i kirke, havde været i deres lokale kirke, mens det er 57 pct. på landsplan. Ligeledes er der flere på Vesterbro, i alt 64 pct., som ikke mener, at det er vigtigt, at de kommer i deres lokale kirke i forbindelse med en gudstjeneste, hvor det kun er 57 pct. på landsplan. Der er endnu flere, 69 pct., som ikke tillægger det betydning at komme i deres lokale kirke i forbindelse med andre aktiviteter, mens det er 55 pct. på landsplan.

Det tyder altså på, at de mange irreligiøse og spirituelle på Vesterbro påvirker det samlede billede af respondenternes forhold til deres lokale kirke.

VIII. Kirkebrug på Vesterbro

Folkekirken på Vesterbro arbejder altså under andre vilkår end folkekirken generelt. Svaret på denne udfordring har været at samle sognene i ét stort sogn og samtidig give sognets kirker forskellige profiler. De nye aktiviteter er særdeles populære, hvilket man kan læse af de kirketællinger, som sognet har foretaget i løbet af 2015. Man kan inddele disse aktiviteter efter:

1) Traditionelle aktiviteter og gudstjenester såsom dåb, højmesse m.m. 2) Nye aktiviteter, som babysalmesang og andre i folkekirken udbredte, men stadig relativt nye indslag. 3) Eksperimentelle aktiviteter, dvs. aktiviteter som uKirke m.m., der i et vist omfang er særlige for Vesterbro. Ved at bruge denne inddeling på kirketællingerne fra 2015 får man et gennemsnit på 40,8 deltagere til de traditionelle aktiviteter, 40,4 til de nye aktiviteter og 67,5 til de eksperimentelle aktiviteter. Dette billede er imidlertid lettere skævvredet af helt særlige tilfælde. Tager man Apostelkirkens søndagsgudstjenester, som med deres høje andel af immigranter ved søndagshøjmassen er atypisk for de traditionelle aktiviteter, ud af beregningerne, falder deltager gennemsnittet for alle sognets traditionelle aktiviteter til 35,5. Når man filtrerer Det Åbne Atelier fra de eksperimentelle aktiviteter stiger gennemsnittet til 83,2.

I spørgeskemaundersøgelsen blev der spurgt om, hvor ofte folk har kontakt med kirkerne på Vesterbro. 1 pct. har ugentlig kontakt, 5 pct. har månedlig kontakt, 7 pct. har kvartalsvis kontakt og 7 pct. har halvårligt kontakt, hvilket betyder, at kirkerne har en jævnlig kontakt til ca. 20 pct. af sognets beboere, dvs. halvårligt eller mere. I alt har 54,6 pct. af respondenterne fra Vesterbro en eller anden form for kontakt med kirkerne. Det er ikke kun folk, der er troende, som har kontakt med kirken. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 9 pct. af de, som ikke ser sig selv som troende, kommer i kirken halvårligt eller oftere.

IX. Hvordan opleves Vesterbros særlige aktiviteter?

Som led i undersøgelsen er der foretaget en række interviews med brugere af Vesterbrokirkerne. Der er afholdt interviews med deltagere fra uKirke, TirsdagsJAZZ, Hildegard Meditation, Det Åbne Atelier, Natkirken og Børnegudstjeneste.

Den typiske beskrivelse af, hvordan aktiviteterne bliver oplevet, kommer fra en af deltagerne fra uKirke:

Budskabet er det samme, men måden man formidler det på er anderledes, og måden man gør det på, og hvordan man gør, og hvor henne man gør det har forandret sig, men det er stadig det samme budskab. Det er bare på en anden måde, som jeg tror er meget nemmere at tage imod.

Som man kan læse, så oplever deltagerne arrangementerne som klassisk kristendom formidlet på en måde, så det passer til moderne mennesker. De irreligiøse blandt deltagerne har selv sagt ikke en religiøs oplevelse af at deltage i arrangementerne, men oplever dem berigende på andre måder. Deltagerne i Natkirken, TirsdagsJazz og Hildegard oplever derudover arrangementerne som et pusterum i en travl hverdag. Når de tager fra deres arrangement, så føler de, at de mange tanker, der myldrer rundt efter en lang dag, er væk, og i stedet har de fået ro.

De unge i uKirke bruger kirken og dens aktiviteter til at være sammen med venner og bekendte, men kirken er på samme tid også et sted, hvor de kan diskutere tilværelsen og finde ud af, hvordan de vil leve, og hvem de vil være. Alle deltagerne er meget glade for tidspunktet, hvor arrangementerne ligger på. Det er afgørende for, at de har tid til at deltage.

X. Livsstile

Vesterbro Sogn har en anden sammensætning af subkulturer end resten af landet og i København. Dette ser imidlertid ikke ud til at have den store indflydelse på befolkningens kirkelige relationer eller religiøsitet.

Befolkningsprofil og kirkelige forhold i Vesterbro Sogn

I dette kapitel bliver det undersøgt, hvordan Vesterbros folkelige og kirkelige profiler ser ud i forhold til profilen på landsplan og i København.

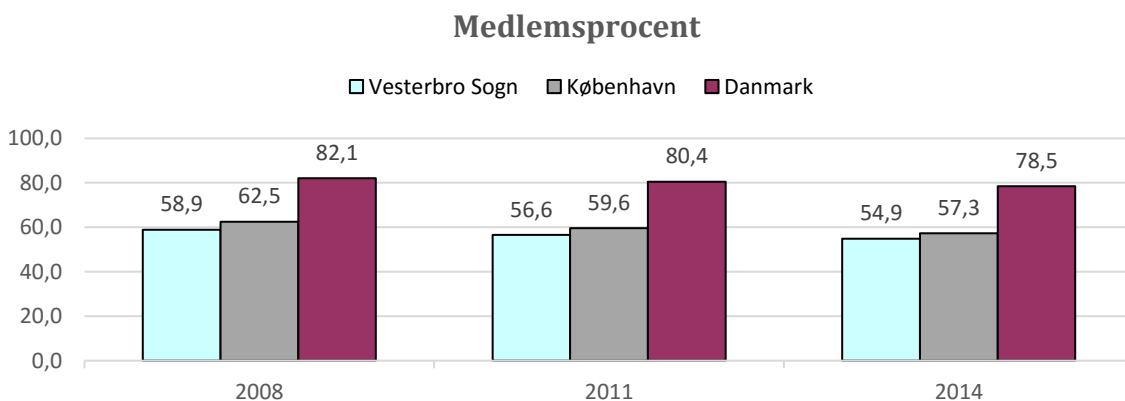
Det sker ved at benytte registerdata, som er udarbejdet af Danmarks Statistik (DST) på foranledning af Kirkeministeriet. Disse data giver f.eks. et overblik over hvor mange, der bor i Vesterbro Sogn, hvordan den etniske sammensætning er m.m. De anvendte data går fra 2008 til 2014. Det er muligt at hente data tilbage fra 2004, men pga. sammenlægningen af sogne er disse data ikke helt så pålidelige, som de er fra 2008 og frem.

For at have et sammenligningsgrundlag vil der i analyserne blive sammenlignet med henholdsvis landsgennemsnittet og forholdene i de andre sogne indenfor Københavns Kommunes grænser. Igennem rapporten vil resten af sognene indenfor Københavns Kommunes grænser blot blive omtalt som København. Med dette sammenligningsgrundlag får man indsigt i, hvad der gør Vesterbro Sogn særligt ikke blot set i forhold til landsgennemsnittet, men også i forhold til København. Analysen er bygget op således, at først vil medlemsprocenten og befolkningsprofilen blive behandlet, dernæst undersøges udmeldelser og dåb på Vesterbro. Løbende bliver relevant teori inddraget til at forklare, hvordan disse forhold kan hænge sammen med den enkeltes religiøsitet.

Folkekirkemedlemskab og befolkningsprofil

I det følgende bliver det behandlet, hvor mange procent af beboerne på Vesterbro, der er medlem af folkekirken. Derudover vil der blive set på en række demografiske forhold, som ifølge religionssociologiske studier har betydning for religiøsiteten i et område. Disse demografiske forhold bliver sammenlignet med, hvordan forholdene er i København og på landsplan for at se om, dette kan forklare forskelle og ligheder mellem København, Vesterbro Sogn og det øvrige Danmark.

Figur 1

Kilde: Danmarks Statistik

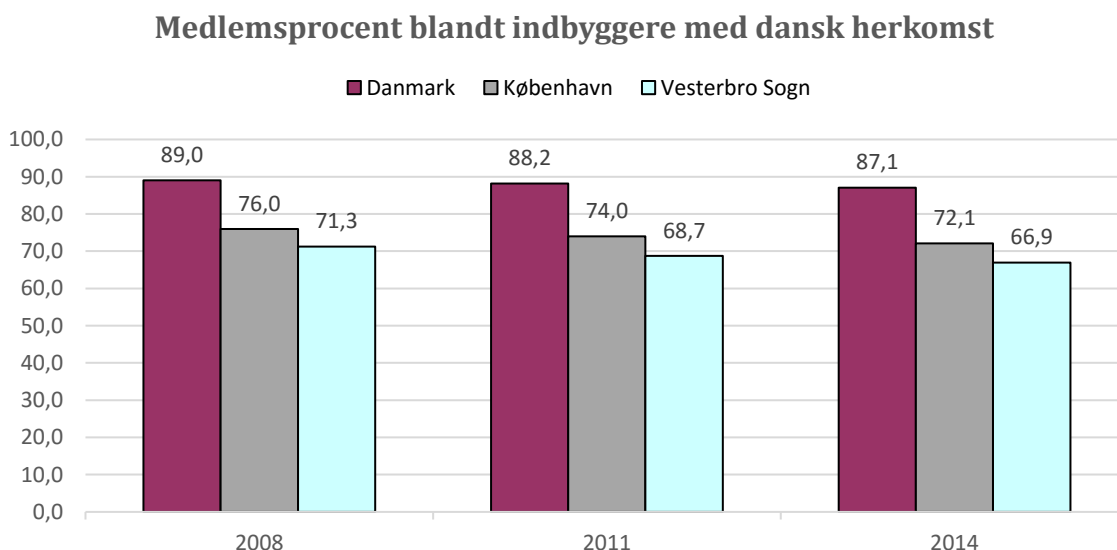
I Vesterbro Sogn er en usædvanlig lav procentdel af befolkningen medlem af folkekirken. I 2014 var medlemsprocenten 54,9 pct., hvilket er betydeligt lavere end landsgennemsnittet på 78,5 pct. Det er desuden lidt lavere end København, hvis medlemsprocent i 2014 var 57,3 pct., se figur 1.

Den mest markante forklaringsfaktor på den lave medlemsprocent er, at Vesterbro Sogn ligger i København. Storbyer er generelt steder, hvor folk er betydeligt mindre religiøse end i landområderne og landsbyerne. Ifølge den amerikanske religionssociolog Wade Clark Roof skyldes dette, at landsbyerne og landområderne består af mindre og tættere sammenknyttede grupper, hvilket gør det nemmere at opretholde traditionelle normer og praksisser, som f.eks. dyrkelsen af religion. I storbyerne er der så stor diversitet indenfor livsstil og personlig autonomi, at de traditionelle livsformer mister deres autoritet (Roof 1978). Den danske etnolog Nynne Helge har i "Familien Jensen og Vorherre" fra 1996 påvist, at lignende tendenser også gør sig gældende for Danmark. Men som nævnt så er antallet af medlemmer i Vesterbro Sogn lavt selv i forhold til andre sogne i København, og der er derfor behov for yderligere forklaringer, når man skal forstå Vesterbro Sogns medlemsprocent.

Indvandrere og efterkommere

Først og fremmest er det værd at afklare, hvorvidt den lave medlemsprocent er et udtryk for, at der er mange indvandrere i sognet. Folk i denne gruppe er traditionelt ikke medlemmer af folkekirken, og de vil derfor trække medlemsprocenten i sognet ned. Ved udelukkende at se på, hvordan medlemsprocenten er blandt indbyggere med dansk herkomst, kan man tage højde for dette, se figur 2.

Figur 2

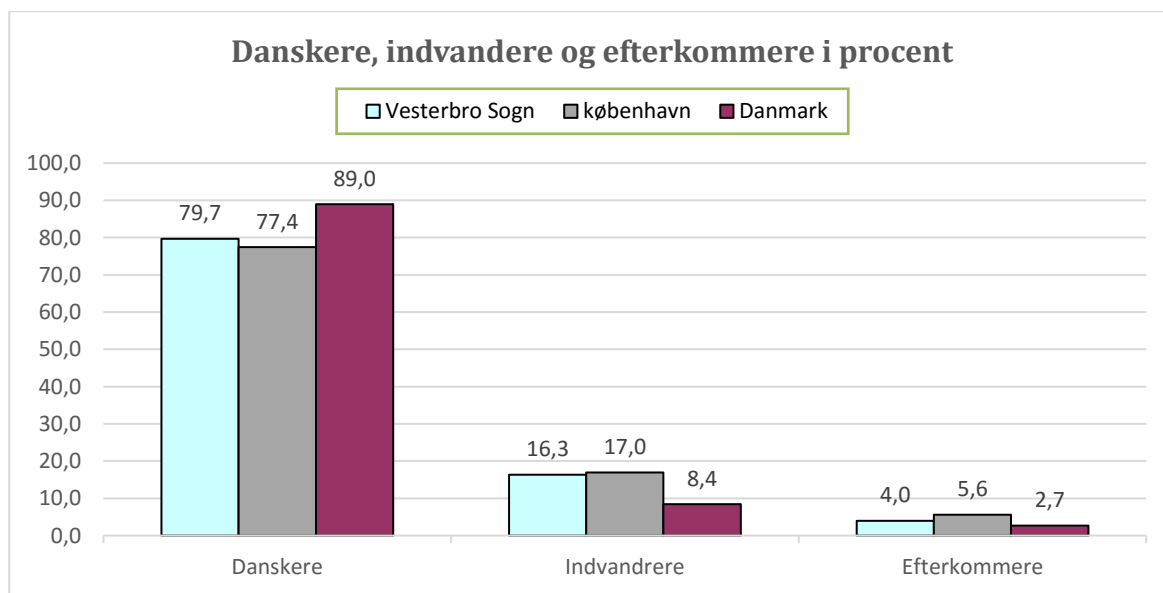

Kilde: Danmarks Statistik

Som det kan læses af figuren, hæver denne filtrering medlemsprocenten fra 54,9 pct. til 66,9 pct. Dette er imidlertid stadig betydeligt under landsgennemsnittet for folk med dansk herkomst, som ligger på 87,1 pct. Det er også lavere end gennemsnittet i København, hvilket betyder at antallet af indvandrere på Vesterbro ikke kan forklare den lave medlemsprocent. Som det kan læses af figur 1, så var medlemsprocenten allerede i 2008 lavere på Vesterbro end i København, hvilket betyder, at hvad end det er, som gør, at medlemstallet er lavere i Vesterbro Sogn, så har det været til stede i hvert fald siden 2008.

For at vise, hvorfor en filtrering af indvandrere og efterkommere ikke ændrer særligt på det procentlige medlemskab af folkekirken, er figur 2 medtaget i rapporten. Figur 3 viser, at både i København og i Vesterbro Sogn er der væsentligt flere indvandrere og efterkommere end i Danmark generelt, men ikke nok til at ændre medlemsprocenten mere end filtreringen gør. Faktisk er andelen af indbyggere af dansk herkomst på Vesterbro større end i København, og der er lidt færre indvandrere, så indvandring tjener ikke som forklaring på lavere medlemskabsprocent i Vesterbro Sogn i forhold til København.

Figur 3

Kilde: Danmarks Statistik

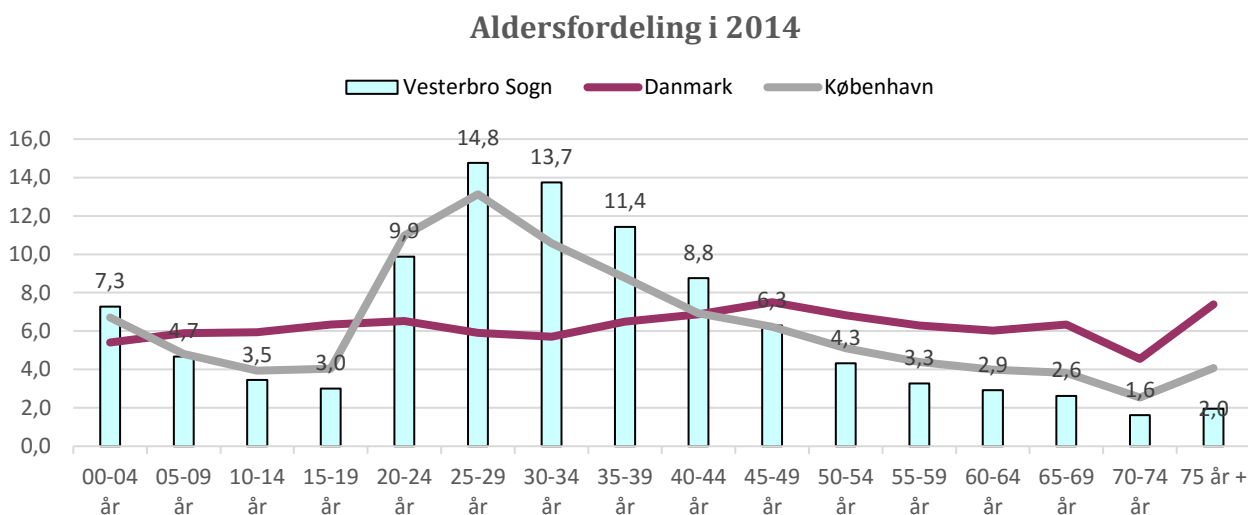
Alderssammensætning

Som det fremgår af figur 4, har Vesterbro Sogn en meget yngre befolkning end på landsplan. Den varierer ikke særligt meget fra den københavnske, men alligevel er de 25-44 årige overrepræsenteret på Vesterbro. Fra undersøgelser som den Europæiske Værdiundersøgelse (EVS) og International Social Survey Program (ISSP) ved vi, at yngre generationer er mindre religiøse end ældre generationer. Dette mønster kan man underbygge ved at bruge tal fra DST, som viser, at yngre aldersgrupper er mindre tilbøjelige til at være medlem af folkekirken end ældre generationer. Alderssammensætning kan altså være en del af forklaringen på, hvorfor færre er medlemmer af

folkekirken i Vesterbro Sogn. Når man ser på aldersudviklingen fra 2008 til 2014, så forbliver dette mønster nogenlunde konstant, hvilket betyder, at alder kan være den faktor, som gør forskellen mellem København og Vesterbro².

Figur 4

Kilde: Danmarks Statistik

Køn

Køn er også kendt som en faktor, der påvirker, hvorvidt folk er medlem af folkekirken eller ej, idet mænd traditionelt er mindre religiøse end kvinder og mere tilbøjelige til at melde sig ud af religiøse samfund. Religionssociologerne Steve Bruce og Marta Trzebiatowska forklarer dette med en række faktorer, såsom at kvinder historisk set er kommet senere ud på arbejdsmarkedet, og derved har fået økonomisk frigørelse senere, ligesom de senere har fået adgang til uddannelse m.m. Dette har betydet, at de først sent har fået et ”moderne” forhold til religion og kirken, hvilket mænd har haft i længere tid (Bruce og Trzebiatowska 2012:172-177). Køn er imidlertid ikke en forklaringsfaktor, man når særligt langt med, når man skal forklare Vesterbro Sogns lave medlemstal. Vesterbro har en meget lige fordeling mellem kvinder og mænd. Der er henholdsvis 50 pct. kvinder og 50 pct. mænd, hvorfor køn ikke kan siges at have betydning for medlemstallet.

Uddannelse

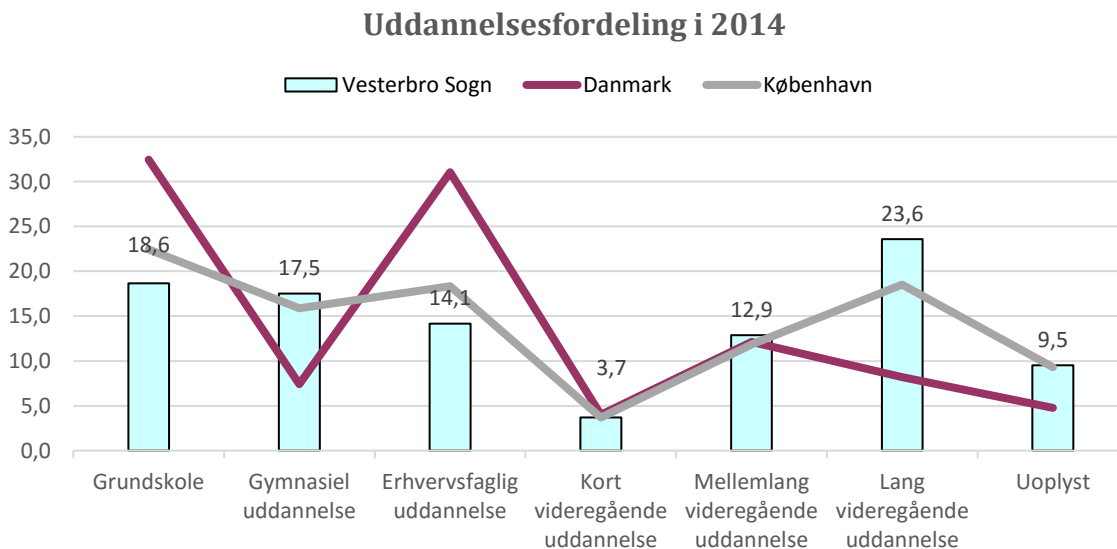
Uddannelse bliver også ofte fremhævet som en faktor, der kan forklare, hvorfor mennesker og samfund bliver mere sekulariserede. Årsagen til, at uddannelse svækker individets religiøsitet, er forklaret med, at rationalisering, videnskab og uddannelse fjerner religionens troværdighed (Wilson 1968). Denne teori er imidlertid kommet under kritik i nyere tid, bl.a. har Steve Bruce kritiseret den for ikke at have basis i fakta (Bruce 2002). Den er imidlertid stadig en anerkendt forklaringsfaktor i

² Spørgeskemaundersøgelsen er ikke inddraget til at uddybe denne analyse. Dette skyldes, at der bliver så få respondenter i hver aldersgruppe, når man deler dem op, at der ikke kan foretages nogen meningsfulde analyser af alder. Derfor bliver der heller ikke lavet andre analyser af alder igennem rapporten.

Danmark³, og det vil derfor blive undersøgt, om uddannelsesniveaet har betydning for medlemsprocenten på Vesterbro.

Ved at gennemgå tallene fra DST kan man se, at Vesterbro Sogns beboere er væsentlig højere uddannede end landsgennemsnittet, og ligeledes har flere en lang videregående uddannede end i det øvrige København, se figur 5⁴.

Figur 5

Kilde: Danmarks Statistik

Opsummering

Analysen har påpeget, at Vesterbro har en meget lav medlemsprocent sammenlignet med landsgennemsnittet og København. Dette kan ikke forklares med andelen af indvandrere eller kønsfordeling blandt indbyggerne. Analysen peger imidlertid på, at alderssammensætning og uddannelse kan være med til at forklare den lave medlemsprocent.

³ Se bl.a. Andersen, Peter B. & Lüchau, Peter (2011): ”Individualisering og aftraditionisering af danskernes religiøse værdier” i Gundelach (red.): Små og store forandringer, danskernes værdier siden 1981, København: Hans Reitzels Forlag: 76-96

⁴ Spørgeskemaundersøgelsen er heller ikke inddraget her, da der, ligesom med alder, er for få respondenter til det giver mening at dele respondenterne op i mindre grupper.

Udmeldelser og dåb i Vesterbro Sogn

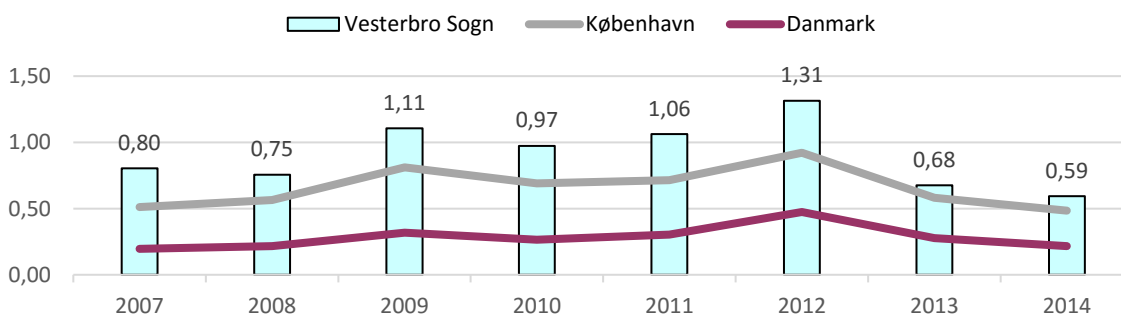
Analysen ser nu på antallet af udmeldelser og dåb i Vesterbro sogn, og inddrager de forudgående analyser, hvor de er relevante.

Udmeldelser

Udmeldelsesprocenten i Vesterbro Sogn er højere end både landsgennemsnittet og København, se figur 6. Mønsteret for udmeldelser følger de samme tendenser, som gælder i København og på landsplan, men er konstant højere. Ligesom figur 1 så peger dette på, at de eller den faktor(er), som gør, at Vesterbro Sogn har en særlig lav medlemsprocent, også har indflydelse på, hvorvidt folk melder sig ud, og at den har haft indflydelse fra 2008 til 2014.

Religionssociologerne Peter Lüchau og Peter Andersen har ved hjælp af registerdata fra DST⁵ kunnet påpege, at de som melder sig ud i højere grad er højtuddannede, velhavende og bosat i København (Andersen & Lüchau 2011:43). Som tidligere nævnt er der mange højtuddannede i Vesterbro Sogn, og dette kan have betydning for antallet, der melder sig ud af folkekirken på Vesterbro. Det er også muligt, at alder spiller en rolle i de mange udmeldelser. Ser man på udmeldelser på landsplan fordelt på alder i perioden fra 2008 til 2014, så er det primært gruppen af 20-44 årige, som melder sig ud, hvilket også er den aldersgruppe, der er en stor del af i Vesterbro Sogn. En sidste faktor, som er værd at fremhæve er irreligiøsitet. I specialet ”Uden tro og praksis” af Pernille Friis Jensen og Bjarke S. Mortensen blev irreligiøsitet i København undersøgt. Som et led i undersøgelsen blev der også set på, hvorfor folk meldte sig ud af folkekirken. Den mest markante årsag til at forlade kirken var, at respondenterne var irreligiøse, dvs. at de ikke troede på nogen Gud eller noget overnaturligt (Mortensen og Jensen 2015:104). I tabel 1 i kapitlet ”Religiøsitet og holdninger til folkekirken på Vesterbro” kan man se, at der på Vesterbro er betydeligt flere, som ikke tror på nogen åndelig kraft eller personlig gud end på landsplan. Irreligiøsitet kan derfor også være en faktor, når man skal forklare de mange udmeldelser på Vesterbro. Der er desværre ikke lavet undersøgelser med formulering af spørgsmålet i København, hvorfor der ikke kan sammenlignes med København.

Udmeldelser i procent af medlemstallet per år

Figur 6. Kilde: Danmarks Statistik

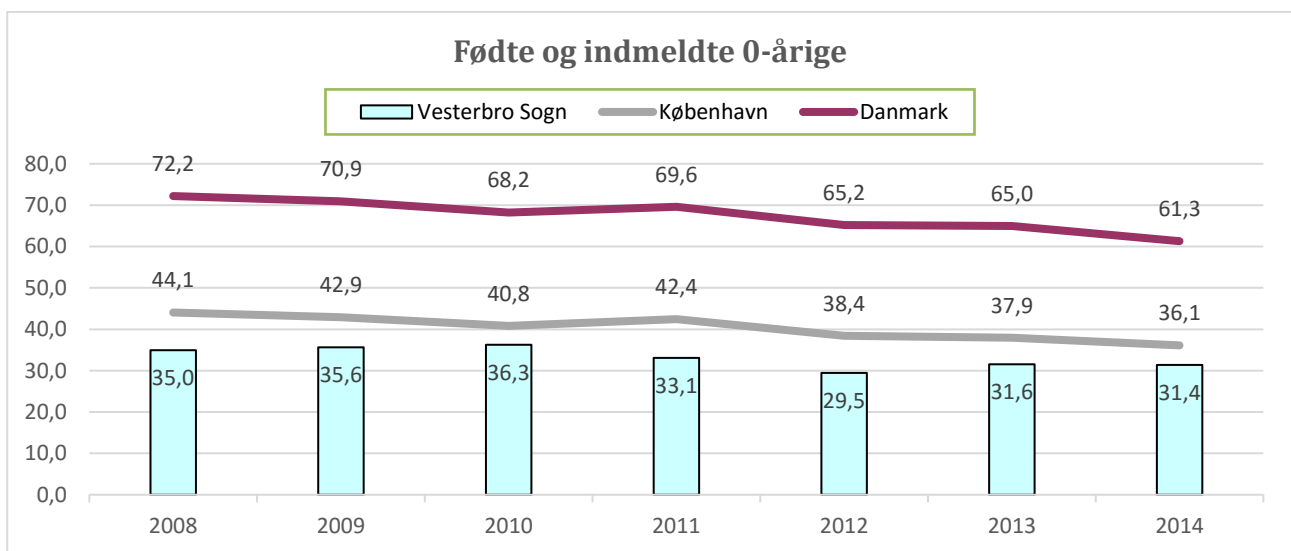
⁵ Denne undersøgelse har ikke adgang til samme data.

Dåb

I denne gennemgang af dåb bliver der set på, hvor mange indmeldte 0-årige, der er på Vesterbro i stedet for antallet af dåbshandlinger i Vesterbro Sogn, fordi indmeldelsestallet dækker alle 0-årige indbyggere, som er indmeldt i folkekirken i Vesterbro Sogn det pågældende år, uanset hvor dåben er foregået. Antallet af dåbshandlinger tager herimod kun højde for antallet af dåb, der er blevet udført i sognet. Gennem analysen vil antallet af indmeldte 0-årige, målt op imod antallet af fødte, blive omtalt som indmeldelsesprocenten.

Som det kan læses af figuren, så er indmeldelsesprocenten ligesom folkekirkemedlemskabet ganske lavt også sammenlignet med København. Indmeldelsesprocenten i Vesterbro Sogn lå i 2014 på 31,4 pct., hvor landsgennemsnittet lå på 61,3 pct. og Københavns indmeldelsesprocent var på 36,1 pct., se figur 7.

Figur 7

Kilde: Danmarks Statistik

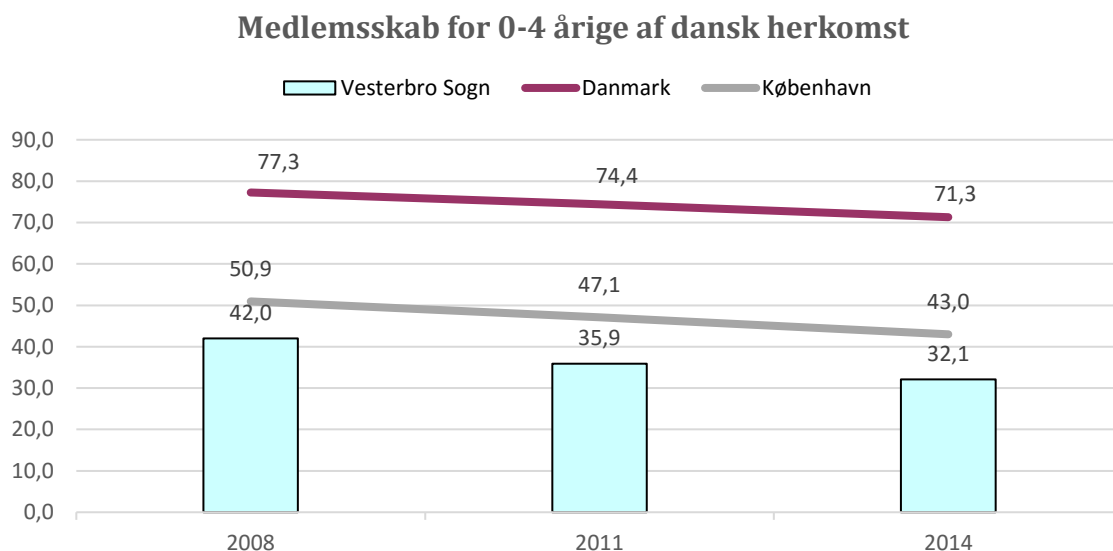
Ligesom med antallet af medlemmer af folkekirken vil det først blive undersøgt, om den lave indmeldelsesprocent er et udtryk for, at antallet af indvandrere trækker gennemsnittet ned, se figur 8⁶. Det sker ved at se på, hvordan indmeldelsesprocenten har udviklet sig blandt folk med dansk herkomst.

Denne korrigerende ændrer ikke særligt meget ved indmeldelsesprocenten i Vesterbro Sogn, men har betydelig indflydelse på landsplan. Man kan altså konstatere, at på Vesterbro er det ikke indvandringen, som har betydning for antallet af 0-årige, der bliver døbt. For København og på landsplan er det tydeligt, at mønstret gælder i hele perioden 2008-14. Der er en faldende tendens for folkekirkemedlemskab for 0-4 årige, men selve andelen af 0-4 årige folkekirkemedlemmer er større, når indvandrere og efterkommere filtreres fra. På Vesterbro skifter mønstret i løbet af årene. I 2008 gør det en forskel at filtrere indvandrere og efterkommere fra, men det gør det stort set ikke i 2014.

⁶ Der foreligger ikke tal for at undersøge indmeldelsesprocenten for 0-årige med dansk herkomst, derfor bliver der set på gruppen 0-4 år.

Der er altså sket en udvikling. Derfor er der behov for at gå i dybden for at finde forklaringer på disse forhold.

Figur 8

Kilde: Danmarks Statistik

I 2015 undersøgte Karen Marie Sø Leth-Nissen og Astrid Krabbe Trolle, hvad der har betydning for, om folk fravælger eller vælger at døbe deres børn. Resultaterne er udgivet i rapporten ”Dåb eller ej”. Deres undersøgelse bestod af en spørgeskemaundersøgelse og en række interviews. De opsummerer resultaterne af deres spørgeskemaundersøgelse som følger:

- De vigtigste grunde for at vælge dåb er tradition, nation og markering af, at barnet får navn.
- De vigtigste grunde til at fravælge dåb er, at barnet skal vælge selv, at man ikke kan sige ja til trosbekendelsen, eller at man tilhører en anden religion.
- Fravalg af dåb er ofte knyttet til forældrenes ikke-tro.
- Kontaktflade til folkekirken spiller en rolle i valg eller fravalg af dåb.
- De yngre forældregenerationer, som er født efter 1970, fravælger i højere grad dåb, ligesom de er mindre troende og i højere grad forstår dåben som en kulturel markering uden religiøst indhold.

(Trolle & Leth-Nissen 2015:32)

Ud over denne liste påpeger de, at det at bo i en større by og have en lang uddannelse ligeledes ser ud til at gøre folk mere tilbøjelige til at vælge dåben fra (Trolle & Leth-Nissen 2015:29-30, 74). Det er desværre ikke muligt at undersøge, hvordan alle deres konklusioner matcher med Vesterbro Sogn, men det er muligt at undersøge for alder, uddannelse og manglende tro. Ved at bruge spørgeskemaundersøgelsen kan man se, at der er betydeligt flere end på landsplan, som ikke tror på nogen åndelig kraft eller personlig Gud, hvilket kan være med til at trække antallet af dåb ned, se tabel 1. Vesterbro Sogn har endvidere en høj andel af folk, som er født efter 1970, og mange med

høj uddannelse. Dertil kommer, at der er mange, som ikke er medlem af kirken, hvilket også kan være med til at trække dåbsprocenten ned, da disse ikke-medlemmer sandsynligvis ikke døber deres børn.

Overordnet opsummering

I det foregående er Vesterbro Sogns kirkelige forhold blevet afdækket, ligesom sognets socio-demografiske profil er blevet undersøgt for at afklare, om der er særlige forhold, som kan forklare de kirkelige forhold.

Analysen har påpeget, at Vesterbro har en meget lav folkekirkemedlemsprocent og få, der bliver døbt sammenlignet med landsgennemsnittet og København. Dette kan ikke forklares med andelen af indvandrere i sognet. Analysen indikerer, at de forholdsvis mange unge og højtuddannede på Vesterbro kan være en forklaring. Fra tidligere undersøgelser ved man, at unge og højtuddannede er mindre religiøse end de øvrige grupper i samfundet. I forhold til dåb er det yderligere blevet fremhævet, at der er en procentvis større gruppe irreligiøse på Vesterbro, end der er i København, hvilket også kan være med til at påvirke indmeldelsesprocenten.

Irreligiøsitet, ungdom og høj uddannelse kan også være det, som gør udslaget, når man skal forklare, hvorfor der er flere udmeldelser på Vesterbro sammenlignet med København og det øvrige Danmark.

Religiøsitet og holdninger til folkekirken på Vesterbro

I det følgende kapitel bliver der set nærmere på religiøsitet i Vesterbro Sogn, ligesom det også undersøges, hvad folks holdninger er til folkekirken. Derfor er kapitlet delt i tre; den første del behandler religiøsitet, den anden del behandler holdninger til folkekirken, og den tredje del samler trådene og forsøger at give en sammenhængende forklaring.

Analysen bygger på data fra den YouGov online-spørgeskemaundersøgelse, som er blevet udført i forbindelse med denne undersøgelse. Spørgsmålene er formuleret på samme måde som i andre landsdækkende undersøgelser, hvilket gør det muligt at sammenligne forholdene på Vesterbro med, hvordan det forholder sig på landsplan (se det metodiske bilag for flere detaljer). Det er desværre ikke muligt at inddrage København som helhed i de følgende analyser, da der ikke er foretaget en spørgeskemaundersøgelse med lignende spørgsmål i København⁷. Det er vigtigt at påpege, at denne del af rapporten bygger på svar fra et forholdsvis lille antal respondenter, og dermed kun kan pege på tendenser.

Religiøsitet i Vesterbro Sogn

Analysen starter med at undersøge Vesterbro-respondenternes religiøsitet og deres holdninger til religion. Efter dette bliver deres eventuelle religiøse opdragelse undersøgt, da det er en faktor, der ofte kan forklare folks religiøse ståsted. Spørgsmålet er derfor taget med for at se, om det giver indsigt i, hvorfor det religiøse og kirkelige mønster er, som det er på Vesterbro.

Tabel 1: Religiøs overbevisning i procent

		Vesterbro	Landsplan
Hvilket af disse udsagn kommer nærmest din tro?	Der er en særlig åndelig kraft	34	21
	Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro	15	35
	Der er en personlig Gud	9	19
	Jeg tror ikke, der er nogen form for åndelig kraft eller personlig Gud	37	23
	Ved ikke	6	2
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

Religiøs overbevisning

⁷ Der er betydelige forskelle på, hvilke aldersgrupper, der er i Vesterbro Sogn, og hvilke respondenter, som har deltaget i undersøgelsen. Se metodebilaget for flere detaljer.

Tabel 1 giver nogle interessante indsigter i religiøsiteten på Vesterbro. Det mest markante er, at der er meget færre på Vesterbro, der er i tvivl om, hvad de skal tro. Således er der hele 20 procentpoint færre end på landsplan, der har svaret ”Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro”. Tabellen giver også et indtryk af, hvad det er, de tror på. Der er markant flere, som ikke har nogen religiøs overbevisning. 37 pct. af respondenterne fra Vesterbro tilkendegiver, at de ikke tror på nogen form for åndelig kraft eller personlig Gud. Dette er 14 procentpoint flere end på landsplan. Desuden er der betydeligt flere, som tror, at der findes en særlig åndelig kraft. 34 pct. af respondenterne fra Vesterbro tilkendegiver, at de tror på dette, hvor det er 21 pct. på landsplan. Interessant nok er der færre, der tror på en personlig Gud, hvilket er den svarmulighed, som traditionelt bliver forbundet med en traditionel kristen overbevisning.

Denne gennemgang peger på, at religiøsiteten på Vesterbro er meget pluralistisk. Der findes mange forskellige måder at tro på. Dette tema bliver taget op igen i den overordnede opsummering.

Trosforestillinger og kristne værdier

Tabel 2 går dybere i analysen af folks religiøse overbevisning og undersøger nogle mere specifikke trosforestillinger og deres religiøse værdier.

Umiddelbart finder man det samme mønster, som der var i gennemgangen af religiøsitet:

Respondenterne fra Vesterbro er generelt mindre tilbøjelige til at være religiøse. Tabel 2 viser, at der er flere på Vesterbro, som er uenige i udsagnene ”Jeg er et troende menneske”, ”Jeg håber, der findes en Gud” og ”Jeg tror, der er et liv efter døden”. Dette peger på, at folk på Vesterbro i højere grad tager afstand fra de klassiske trosforestillinger.

Det gælder imidlertid ikke alle trosforestillinger. For der er lige så mange på Vesterbro som på landsplan, der er enige i udsagnet ”Der er mere mellem himmel og jord”. Spørgsmålet hentyder til,

Tabel 2: Trosforestillinger og kristne værdier i procent

		Vesterbro	Landsplan
Jeg håber, der findes en Gud	Uenig	33	27
	Hverken enig eller uenig	30	31
	Enig	27	34
	Ved ikke	10	8
	Total	100	100
Jeg tror, der er et liv efter døden	Uenig	45	39
	Hverken enig eller uenig	18	22
	Enig	23	26
	Ved ikke	15	12
	Total	100	100
Jeg er et troende menneske	Uenig	50	39
	Hverken enig eller uenig	20	31
	Enig	29	28
	Ved ikke	2	3
	Total	100	100
Der er mere mellem himmel og jord	Uenig	21	19
	Hverken enig eller uenig	16	20
	Enig	55	55
	Ved ikke	8	6
	Total	100	100
Jeg går ind for de kristne værdier	Uenig	13	15
	Hverken enig eller uenig	30	32
	Enig	56	51
	Ved ikke	1	2,5
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

at der er noget i tilværelsen, som vi ikke kan forklare, men som man behøver andre forklaringer end

de videnskabelige for at kunne besvare. Spørgsmålet har imidlertid ikke den mest heldige formulering og kan tolkes i mange forskellige retninger. Undersøgelsen har et andet spørgsmål, som undersøger nogenlunde det samme, men har en skarpere formulering, nemlig: ”Der er en særlig åndelig kraft” (se tabel 1). Som tidligere nævnt er der på Vesterbro betydeligt større opslutning til dette udsagn, hvilket peger på, at spirituelle og åndelige forestillinger stortrives på Vesterbro. Man kan udlede af dette, at respondenterne fra Vesterbro generelt er mindre tilbøjelige til at være religiøse end folk er på landsplan, særligt hvad angår de klassiske forestillinger som f.eks. troen på et liv efter døden. Overraskende nok betyder det ikke, at de er negativt indstillet overfor kristne værdier. Som man kan se nederst i tabel 2, så er der faktisk en større opslutning til de kristne værdier på Vesterbro end på landsplan. På Vesterbro har vi altså en befolkningsgruppe, som i vid udstrækning afviser religion, men er positivt indstillet overfor de kristne værdier. Dette mønster kan vi forklare ved at se på teorierne om kulturkristendom og sekularisering, hvilket sker i den afsluttende opsummering i slutningen af dette kapitel.

Holdninger til religion

I tabel 3 kan man finde en oversigt over, hvordan folk forholder sig til religiøs påvirkning af børn og unge; til hvad man må tro, bare man opfører sig ordentligt, og til hvorvidt religion undertrykker folk.

Ser man samlet på spørgsmålene om religiøs påvirkning og hvad man må tro, hvis bare man opfører sig ordentligt, så er respondenterne fra Vesterbro mere åbne overfor religiøse livsstile og religiøs påvirkning end, hvad folk er på landsplan.

Det er derfor overraskende, at respondenterne fra Vesterbro på samme tid er mere tilbøjelige til at mene, at religion undertrykker folk. 51 pct. af dem fra Vesterbo er enige i dette, hvor det er 34 pct. på landsplan.

Folk på Vesterbro er altså mere liberale i forhold til børneopdragelse og religionsfrihed, men på samme tid også mere tilbøjelige til at mene, at religion undertrykker folk. Dette kan man forklare med, at selv om folk på Vesterbro ofte er modstandere af religion, så vil de ikke stå i vejen for, at folk skal have lov til at leve, som de gerne vil.

Tabel 3: Holdninger til religion i procent

		Vesterbro	Landsplan
Religion undertrykker folk	Uenig	10	27
	Hverken enig eller uenig	37	31
	Enig	51	34
	Ved ikke	2	8
	Total	100	100
Børn og unge under 18 år bør ikke udsættes for religiøs påvirkning	Uenig	29	22
	Hverken enig eller uenig	31	32
	Enig	36	42
	Ved ikke	4	3

	Total	100	100
Bare man opfører sig ordentligt, så kan man tro og mene, hvad man vil	Uenig	4	4
	Hverken enig eller uenig	3	8
	Enig	91	87
	Ved ikke	1	1
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

Religiøs opdragelse

I det forrige kapitel blev det antydnet, hvordan alder og religiøsitet hænger sammen, f.eks. at i vestlige samfund er yngre mennesker mindre religiøse end de ældre generationer. Den britiske religionssociolog David Voas har forsket i dette mønster. Han forklarer tendensen med, at religion er noget som forældre giver videre til deres børn gennem opdragelsen. Hvis man ikke som barn bliver opdraget til at være religiøs, så er man det heller ikke som voksen. Derfor mener han, at de yngre generationers mangel på tro er et resultat af, deres forældre ikke opdrager dem til at være religiøse (Voas and Doeblér 2013:234).

For at undersøge hvorvidt de mange irreligiøse folk på Vesterbro er et resultat af manglende religiøs opdragelse, så kan man se på, hvor ofte de kom i kirke eller til andre religiøse arrangementer, da de var i 11-12 års alderen. Som man kan se i tabel 4, så adskiller Vesterbros beboere sig ikke markant. Den største forskel er, at der er 4 procentpoint flere på landsplan, som kom i kirke flere gange om året. Tendensen er dog, at folk på Vesterbro generelt deltog i mindre omfang i religiøse aktiviteter i deres barndom. Dette kan forklare, hvorfor nogle af respondenterne fra Vesterbro er mindre religiøse, men det forklarer ikke, hvorfor deres religiøsitet afviger så meget fra, hvad vi finder på landsplan.

		Vesterbro	Landsplan
Da du selv var omkring 11-12 år gammel, hvor ofte deltog du da selv i gudstjenester eller andre religiøse sammenkomster?	Aldrig	21	19
	Mindre end en gang om året	25	21
	Omkring en eller to gange om året	32	31
	Flere gange om året	11	15
	Omkring en gang om måneden	4	4
	2-3 gange om måneden	3	3
	Næsten hver uge	3	4
	Hver uge	2	1

	Flere gange om ugen	-	1
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og ISSP 2008

Opsummering

Det overordnede træk i dette kapitel er, at religion på Vesterbro er pluralistisk i den forstand, at folks tro og overbevisninger går i mange forskellige retninger. Dette er typisk for et moderne storbyfund. På Vesterbro giver det sig udslag i, at der er mange, der ikke tror; der er få, der har de klassiske kristne trosforestillinger, men mange, som tror på en særlig åndelig kraft. Der er imidlertid stadig mange, der går ind for de kristne værdier, hvilket tyder på, at der er mange kulturkristne. Det mest overraskende fund er imidlertid, at respondenterne fra Vesterbro er markant mere afklarede i forhold til deres religiøse ståsted, end folk er det på landsplan. I fortolkningen og opsummeringen til sidst i dette kapitel vil disse iagttagelser blive forsøgt forklaret.

Holdninger til folkekirken

Analysen vender nu sit fokus mod Vesterbro-respondenternes holdninger til folkekirken. For at give det bedst mulige overblik, bliver spørgsmålene inddelt i følgende grupper: Forholdet til den lokale kirke, folkekirke og værdier, folkekirken og national identitet, præster, en aktiv folkekirke og folkekirken og fornyelse.

Tabel 5: Forholdet til den lokale kirke

		Vesterbro	Landsplan
Sidst du var i kirke, var du da i din lokale folkekirke på Vesterbro eller en anden kirke?	Anden kirke	57	31
	Lokal kirke	27	57
	Anden kirke end folkekirken	6	5
	Jeg har ikke været i kirke	7	4
	Ved ikke	3	4
	Total	100	100
Vigtigheden af at komme i ens lokale kirke i forbindelse med gudstjeneste?	Ikke vigtigt	64	57
	Vigtigt	16	29
	Ved ikke	19	15
	Total	100	100
Vigtigheden af at komme i ens lokale kirke i forbindelse med aktivitet? ⁸	Ikke vigtigt	69	55
	Vigtigt	16	29
	Ved ikke	14	16
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

Forholdet til den lokale kirke

Først skal det undersøges, hvorvidt folk fra Vesterbro har noget særligt forhold til deres lokale kirke.⁹ Tabel 5 viser, at de er mindre tilbøjelige til at komme i deres lokale kirke, end folk på landsplan er. Dette kan delvis forklares med, at der er forholdsvis mange kirker på Vesterbro, men det kan også være, fordi de ikke har et særligt nært forhold til deres lokale kirke. Endvidere kan man i tabel 5 se, at det ikke er særligt vigtigt for respondenterne, hvorvidt de kommer i deres lokale kirke i forbindelse med gudstjeneste og aktiviteter. Set i lyset af gennemgangen af deres religiøsitet, så kan dette forklares med den pluralistiske religiøse indstilling, der er på Vesterbro. Der er kun få, som har en traditionel religiøs overbevisning, og derfor er der også få, som har et nært forhold til deres lokale kirke.

⁸ Med besvarelsen "Ikke vigtigt" er to kategorier slået sammen: "Slet ikke vigtigt" og "I mindre grad vigtigt". I besvarelsen "Vigtigt" er tre kategorier slået sammen: "I nogen grad vigtigt", "I høj grad vigtigt" og "I meget høj grad vigtigt".

⁹ Analysen skal tages med forbehold, da spørgsmålet ikke bliver brugt på samme måde i den landsdækkende undersøgelse som i YouGov-undersøgelsen.

Folkekirke og værdier

Når respondenterne skal svare på, om folkekirken styrker de gode værdier i samfundet, og om de har tillid til folkekirken, så ligger besvarelserne fra Vesterbro, som vist i tabel 6, ikke langt fra landsgennemsnittet. Folk på Vesterbro er dog en smule mere tilbøjelige til at have mindre tillid til folkekirken og ikke i samme omfang mene, at kirken styrker det danske samfund. Dette ligger i god forlængelse af, at der er flere mennesker på Vesterbro, som er mindre religiøse, og mange som er negative overfor religion.

Tabel 6: Folkekirke og værdier i procent		Vesterbro	Landsplan
Folkekirken styrker de gode værdier i samfundet	Uenig	17	16
	Hverken eller	40	38
	Enig	36	42
	Ved ikke	6	5
	Total	100	100
Jeg har tillid til folkekirken som institution	Uenig	22	17
	Hverken eller	38	32
	Enig	36	45
	Ved ikke	5	5
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

I tabel 7 samles respondenternes holdninger til, om kirke og stat skal adskilles, og om medlemskab af kirken er en del af at være dansk. Svarprocenterne viser en ganske betydelig modstand imod, at medlemskab af folkekirken skulle være en del af det at være dansk. Dette kan man forklare med, at folk i København er mere værdiliberale end i resten af Danmark¹⁰, ligesom det også er muligt, at respondenternes religiøse forhold har indflydelse på deres holdning til dette. Det virker ikke

Tabel 7: National identitet og adskillelse af kirke og stat i procent			
		Vesterbro	Landsplan
Medlemskab af kirken er en del af det at være dansk	Uenig	62	42
	Hverken eller	19	22
	Enig	18	34
	Ved ikke	2	3
	Total	100	100
Folkekirke og stat skal adskilles	Uenig	10	16
	Hverken eller	17	23
	Enig	65	53
	Ved ikke	8	9
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

sandsynligt, at en befolkningsgruppe, der ikke er særligt religiøse, vil kræve et medlemskab af en religiøs organisation for at være dansk.

På spørgsmålet om, hvorvidt kirke og stat bør adskilles, er der ganske overvældende tilslutning til adskillelsen af kirke og stat blandt respondenterne fra Vesterbro. Hvis man ser på procentfordelingen, så er det i alt 65 pct. af respondenterne fra Vesterbro, der mener, at kirke og stat skal adskilles, mens det er 53 pct. på landsplan. Ligesom med spørgsmålet om kirkemedlemskab og danskhed kan dette forklares med den mindre udprægede religiøsitet og den mere værdiliberale tilgang på Vesterbro. Ifølge denne tankegang ønsker man ikke, at staten er knyttet til en religiøs organisation, ligesom man heller ikke ønsker, at staten favoriserer en religion frem for andre. Endelig så kan det også have betydning, at folk i København er mere tilbøjelige til at stemme på partier, der ligger til venstre for midten. I de venstreorienterede partier er der traditionelt en vis modstand overfor blandingen af kirke og stat.

¹⁰ I den danske værdiundersøgelse fra 2008 kommer dette f.eks. til udtryk ved, at folk i hovedstadsområdet er mere accepterende overfor minoriteter, når man spørger om, hvem de vil bo sammen med, end folk i det øvrige Danmark.

Præster

Hvad angår emnet præster, så er fokus rettet på, om respondenterne mener, at præsterne skal tro på, hvad de forkynder. Ganske overraskende så mener folk i Vesterbro Sogn i lidt højere grad end landsgennemsnittet, at det skal præsterne. Dette er overraskende, da det er blevet påvist, at respondenterne fra Vesterbro ikke er udpræget positive overfor kirken og religion. Dette kan imidlertid forklares ved at bruge den canadiske filosof Charles Taylor, som argumenterer for, at siden Anden Verdenskrig har samfundet stille og roligt udviklet sig hen imod et samfund, hvor subjektivismen og autenticitetssøgen er i centrum. Vi lever altså i en autenticitetskultur, hvor idealet er, at man skal være autentisk. Man skal oprigtigt være, hvad man giver sig ud for (Taylor 2002:103). Taylor mener, at det særligt er i byerne, at dette kommer til udtryk (Taylor 2007:501). Derfor kræver folk i storbyerne, at præsterne er tro mod det, de selv prædiker, ellers er de ikke autentiske.

Folkekirken og samfundet

Denne gruppe af spørgsmål går på, hvorvidt folk mener, at kirken har ret til at være aktiv i

Tabel 8: Holdninger til præster i procent			
		Vesterbro	Landsplan
Præster skal selv tro på det, de forkynder	Uenig	4	7
	Hverken eller	20	24
	Enig	69	66
	Ved ikke	7	4
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felten 2015

samfundet. I tabel 9 kan man se, at Vesterbro-borgernes opbakning til, at kirken må være aktiv og synlig i lokalsamfundet, svarer til tallene på landsplan. 52 pct. på Vesterbro er enige i dette, mens

det er 53 pct. på landsplan. Der er også nogenlunde lige stor enighed i, at præsterne må opsøge medlemmerne i folkekirken – nemlig 42-44 pct. Begge svargrupper er altså positive overfor, at kirken spiller en aktiv rolle i samfundet. Der er imidlertid en interessant afvigelse, idet respondenterne fra Vesterbro er væsentligt mere tolerante overfor, at præster udtaler sig om politik, end hvad man finder på landsplan. Dette kan forekomme overraskende, da det tidligere er blevet påvist, at respondenterne fra Vesterbro i udbredt grad mener, at religion undertrykker folk. Men holdningen kan forklares ved, at de ikke mener, man bør begrænse folks ret til at ytre sig, selvom de er præster.

Tabel 9: Folkekirken og samfundet i procent			
		Vesterbro	Landsplan
Folkekirken skal være aktiv og synlig i lokalsamfundet	Uenig	12	12
	Hverken eller	34	31
	Enig	52	53
	Ved ikke	2	4
	Total	100	100
Præster må gerne opsøge kirkens medlemmer	Uenig	18	21
	Hverken eller	29	31
	Enig	44	42
	Ved ikke	9	6
	Total	100	100
Præster bør ikke udtale sig om politik	Uenig	38	31
	Hverken eller	32	31
	Enig	25	34
	Ved ikke	5	5
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

Tabel 10: Folkekirken og fornyelse i procent			
		Vesterbro	Landsplan
Gudstjenesten skal fornys	Uenig	3	5
	Hverken eller	31	33
	Enig	51	53
	Ved ikke	15	9
	Total	100	100
Det er godt at homoseksuelle kan blive viet i folkekirken	Uenig	4	14
	Hverken eller	11	17
	Enig	82	66
	Ved ikke	3	4
	Total	100	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Felter 2015

Folkekirken og fornyelse

Den sidste gruppe spørgsmål ser på respondenternes holdning til fornyelse i folkekirken. Som man kan se i tabel 10, så er respondenterne fra Vesterbro langt mere positivt stemte overfor homoseksuelle vielser i folkekirken. Hele 82 pct. er enige i, at dette er et positivt tiltag, mens det kun er 66 pct. på landsplan. Den store opbakning, der er på Vesterbro, kan delvis forklares ved, at befolkningen i København er mere tilbøjelige til at acceptere alternative livsstile. Men det mere pluralistiske forhold til religion har sandsynligvis også betydning. Det pluralistiske forhold betyder, at de er mere åbne overfor forandringer i kirken, end hvad folk er i det øvrige Danmark – også når det kommer til nye ritualer og andre fundamentale forandringer af kirken.

I forhold til hvorvidt gudstjenesten skal fornys, så er det nogenlunde den samme procentsats på Vesterbro som på landsplan. Lidt over 50 pct. mener, at gudstjenesten bør fornys. Samtidig er der nærmest ingen, som er imod dette. Samlet adskiller Vesterbro sig ikke fra landsplan, hvad angår spørgsmålet om gudstjenestefornyelse.

Opsummering

Gennemgangen af forholdet til folkekirken på Vesterbro har afsløret, at folk på Vesterbro generelt har lidt mindre tillid til folkekirken, end hvad vi finder på landsplan. Ligeledes mener Vesterbro-borgerne ikke i samme omfang, at kirken styrker de gode værdier i samfundet. Der er meget stor modstand mod, at folkekirkemedlemskab er en del af det at være dansk, og der er betydelig opbakning til, at stat og kirke bør adskilles. Når man ser på, hvad folk tænker om kirken som aktør i samfundet, så minder holdningerne til dette emne meget om, hvad man finder på landsplan, idet der er opbakning til, at folkekirken skal være aktiv og synlig i lokalsamfundet, og at præsterne gerne må opsøge kirkens medlemmer. Respondenterne fra Vesterbro er derudover mere åbne for, at præsterne kan udtale sig om politiske emner. Både på landsplan og i Vesterbro Sogn er der mange, som mener, at gudstjenesten skal fornys, og at det er godt, at homoseksuelle kan vies i kirken.

Endelig er det værd at dvæle ved en sidste tendens i datasættet. I næsten samtlige spørgsmål, der omhandler holdninger til folkekirken, er der en stor gruppe af respondenterne, som har svaret hverken enig eller uenig. Svarkategorien ”Hverken enig eller uenig” skal nok primært tolkes således, at respondenterne ikke har nogen veldefineret position til spørgsmålet. Dette tema vil blive taget op og forsøgt forklaret i den følgende fortolkning.

Opsummering og fortolkning

Den ovenstående gennemgang har fremhævet mange pointer, som peger i forskellige retninger. De mest markante fund er:

- Respondenterne på Vesterbro er mere afklarede i deres forhold til religion. Dette giver sig udslag i, at der er mange, der ser sig selv som spirituelle og irreligiøse.
- De har mindre tillid til folkekirken, og mener ikke i samme omfang som på landsplan, at den bidrager til de gode værdier. De er imidlertid mere tolerante overfor religiøse livsstile.
- Der er flere på Vesterbro end på landsplan, som går ind for de kristne værdier.
- Respondenterne har et mindre nært forhold til deres lokale kirke.
- Der er en accept af kirken som aktiv aktør i samfundet.
- Folk på Vesterbro ønsker i højere grad end på landsplan, at præster skal tro på det, de forkynder.
- Der er mange, som har svaret ”hverken enig eller uenig” i spørgsmålene om kirken.

I det følgende vil disse tendenser blive forsøgt forklaret. Det er vigtigt at understrege, at ligesom der er svar, holdninger mv., som peger i mange forskellige retninger, så er der heller ikke en overordnet forklaring, der kan forklare alle de religiøse forhold på Vesterbro. Der er mange forskellige tendenser på spil på samme tid. Der vil derfor blive inddraget teorier, som tilsyneladende strider imod hinanden, men forklarer hver deres tendens i et komplekst materiale.

Overordnet teoretisk ramme og forklaring på de mange irreligiøse

Før man kan forklare religiøsitet og holdninger til kirken på Vesterbro, er vi først nødt til at se på de generelle tendenser for religion i det moderne samfund og i storbyerne.

Til dette formål er det relevant at trække på teori formuleret af religionssociologen Peter Berger. I det moderne samfund, argumenterer Berger, er religion trængt ud af de forskellige sfærer i samfundet, såsom undervisningssfæren, den politiske sfære m.m. og ind i den private sfære. Dette er et led i en funktionel differentiering, hvor de forskellige sfærer i samfundet får deres egne logikker og områder, og ikke længere udelukkende er udledt af religion – f.eks. får man et sekulært sundhedsvæsen i stedet for et, som baserer sig på religiøse principper. Religion som institution har derfor ikke længere nogen social magt igennem de forskellige sfærer, og er ikke i stand til at få folk til at tro på en bestemt måde, hvorfor religiøsiteten i samfundet glider ud (Berger 1967).

Ifølge sociologen Wade Clark Roof så er det særligt i storbyerne, at religion er svækket. Dette skyldes, at de sociale grupper – altså den private sfære, der er den sidste enhed, som har indflydelse på folks religion – ikke har samme position i byen. Der er så mange sociale netværk at være en del af, at det ikke er muligt for et enkelt netværk at lægge socialt pres, og derved sørge for den rette tro (Roof 1978). Som nævnt tidligere, så har den danske etnolog Nynne Helge i sin bog "Familien Jensen og Vorherre" fra 1996 påvist, at lignende tendenser også gør sig gældende i Danmark. Ved at bruge Roof og Bergers teorier får man en forståelse af samfundet og storbyen, der lyder som følger: I det moderne samfund er der ikke noget pres fra de forskellige samfundssfærer for, at folk skal tro på noget bestemt. Ligeledes vil indstillingen til religion i storbyen være endnu mere løs end i resten af landet, da det pres, som de sociale relationer udgør, ikke er til stede i større bysamfund.

Den ovenforstående fortælling er den overordnede forklaring på, hvorfor religiøsitet er, som den er i Danmark og i København. Det er dermed også forklaringen på, hvorfor der er så mange irreligiøse på Vesterbro. Men den forklarer ikke særligt godt de andre tendenser, f.eks. at der er mange spirituelle på Vesterbro. Der findes imidlertid andre teorier, som man kan bruge til at forklare dette.

Forklaring på de mange spirituelle

Til at forklare hvorfor der er flere i Vesterbro Sogn, der har spirituelle forestillinger, så kan man benytte sig af Thomas Luckmanns teori om religion.

Thomas Luckmann bygger videre på Bergers tanker, men i stedet for at argumentere for, at religion forsvinder, så mener han, at der sker en transformation af religion (Luckmann 1967). Som Berger mener han, at i det moderne samfund har de religiøse institutioner ikke længere den samme autoritet, som de havde tidligere. Dette har den konsekvens, at folk ikke begrænser sig til at tro på dogmerne, som de er formuleret af kirken. Folk danner i stedet selv deres religiøse forestillinger. Den nye form for religiøsitet er således kendetegnet ved, at folk selv sammensætter deres tro. Det enkelte menneske kan derfor f.eks. kombinere troen på et kristent evigt liv og den buddhistiske forestilling om reinkarnation. Luckmann kalder dette ”usynlig religion”, da denne form for religion ikke er synlig med præsteskab, bygninger, m.m. Luckmanns teori kan forklare, hvorfor vi ser et større antal personer på Vesterbro, som tror på en særlig åndelig kraft, end vi finder på landsplan. Da der ikke er en social norm og pres for at have en bestemt overbevisning, så sammensætter folk selv deres tro.

Forklaring på skepsis mod folkekirken

Når man skal forklare, hvorfor der er mindre tillid til folkekirken, og hvorfor folk på Vesterbro ikke i samme omfang mener, at kirken styrker de gode værdier i samfundet, så bør man trække på flere forskellige forklaringer. Først og fremmest er en del af forklaringen, at folk på Vesterbro er mindre religiøse, og derfor har de ikke samme nære forhold til folkekirken. Derudover er det værd at fremhæve, at de i større omfang mener, at religion undertrykker folk. Den canadiske filosof Charles Taylor kan hjælpe med en forståelse af dette forhold. For som nævnt argumenterer Taylor for, at vi lever i en autenticitetskultur, hvor det handler om, at man skal finde sin egen mening med tilværelsen, uafhængigt af de traditionelle måder at gøre det på (Taylor 202:105). Ud fra denne tolkning, så er folk skeptiske overfor folkekirken, da de opfatter den som noget, der stiller sig i vejen for den enkeltes autentiske udvikling.

Dette kan også være med til at forklare, hvorfor folk på Vesterbro ikke har så nært et forhold til deres lokale kirke: De er mindre religiøse, de har mindre tillid til folkekirken og er mere tilbøjelige til at se religion som noget, der undertrykker folk.

Forklaring på opbakning til de kristne værdier og kirkens aktive rolle

Disse teorier kan imidlertid ikke forklare den tilslutning, der er til de kristne værdier og den positive holdning til folkekirkens aktive rolle i samfundet. Det kan imidlertid David Zuckermans tanker om kulturreligion. Ifølge Zuckerman er kristendommen for danskerne ikke knyttet til troen på religionen, men i stedet bliver kirken anset for at være en del af deres værdigrundlag og kultur

(Zuckerman 2008). Folk kan altså identificere sig med visse aspekter og etiske holdninger i religionen, ligesom de kan benytte sig af dens ritualer, men de forstår ikke sig selv som troende af den grund. Folk, der gør dette, er, hvad man populært kalder kulturkristne. Denne teori kan forklare, hvorfor der er så mange, der bakker op om kirkens aktive rolle i samfundet og de kristne værdier på trods af, at der ikke er opbakning til det traditionelle kirkeliv.

Det kan dog ikke forklare, hvorfor folk på Vesterbro går op i, at præsterne tror på, hvad de forkynder. Som nævnt kan man forklare dette ved at trække på filosofen Charles Taylors tanker. Når idealet er, at man er autentisk, så kan man ikke acceptere, at folk ikke tror på, hvad de siger, hvilket kan forklare, hvorfor det ikke er acceptabelt, at præster ikke tror på, hvad de forkynder.

Forklaring på, hvorfor folk ikke har holdninger til kirken

Der er særligt to teorier, der er velegnede til at forklare, hvorfor der er så mange blandt respondenterne fra Vesterbro og på landsplan, der har svaret hverken enig eller uenig på mange af de spørgsmål, som omhandler folkekirken. Den ene af disse er formuleret af religionssociologen Steve Bruce. Han mener, at endepunktet for religiøsitet i det moderne samfund er en religiøs indifferens. Det moderne menneske tager ikke nødvendigvis afstand til religion, i stedet bliver religion et så fjernt fænomen for individet, at det ikke længere tager stilling til religion. Bruce vil derfor argumentere for, at folk har svaret hverken-eller, fordi de ikke interesserer sig for kirken (Bruce 2002:42).

En anden måde at forklare dette fænomen på kommer fra religionssociologen Grace Davie. Davie argumenterer for en teori, som bliver kaldt "vicarious religion" eller på dansk "stedfortræderreligion". Følger man Davies teori, så vil man forstå gruppen, der har svaret hverken-eller, som mennesker, der overlader det til dem, som er aktive i kirken, at beslutte, hvordan kirken skal være indrettet, og hvad den skal beskæftige sig med, selv om de eventuelt betaler deres kirkeskat, så kirkerne kan blive opretholdt. Til gengæld så forventer de, at de kan komme og bruge kirken, når det passer dem, f.eks. ved dåb, begravelse m.m. Denne forklaring passer godt sammen med, at der er en del af respondenterne fra Vesterbro, som man kan betegne som kulturkristne.

Kirkeaktivitet i Vesterbro Sogn

Dette kapitel gennemgår, hvor ofte respondenterne har kontakt med kirkerne på Vesterbro. Desuden bliver de kirketællinger, som Vesterbro Sogn har foretaget henover året 2015, også analyseret. Da afsnittene er ganske korte, følger der kun en samlende opsummering til sidst i kapitlet.

Spørgeskemaundersøgelsens svar på kontakt til kirkerne

Som det fremgår af tabel 11, så er der ikke så mange, der har hyppig kontakt med kirkerne, men til gengæld er der relativt mange, som har sporadisk kontakt til kirkerne på Vesterbro. 1 pct. har kontakt til kirkerne ugentligt, 5 pct. har kontakt månedligt, 7 pct. har det kvartalsvist, 7 pct. har årlig kontakt til en af kirkerne, 27 pct. har kontakt sjældnere end en gang om året, og 43 pct. har aldrig kontakt til dem. Samlet set er der 20 pct. af respondenterne, som har en eller anden form for kontakt med folkekirken halvårligt eller oftere. Eller sagt på en anden måde: 20 pct. har et relativt regelmæssigt ”forbrug” af kirkerne. Mønsteret passer godt ind i, hvad man kan forvente i en moderne storby, hvor kirken står som ét kulturelt tilbud blandt mange andre. Der er få procent, som gerne vil komme fast til gudstjenester mv., men det store flertal vil gerne bruge kirken, når det passer dem.

Men det er ikke kun folk fra Vesterbro, der kommer i kirkerne på Vesterbro. Udover at give indsigt i, hvordan Vesterbro Sogns aktiviteter opleves, så giver de kvalitative interviews også en anden interessant indsigt, idet halvdelen af de i alt 23 interviewpersoner bor i andre bydele i København end Vesterbro. Der er altså belæg for at sige, at de tilbud, der er i kirkerne på Vesterbro, har en tiltrækningskraft, der rækker udover sognets grænser.

Køn og kontakt til kirkerne

Ser man på, hvor ofte henholdsvis mænd og kvinder kommer i kirkerne, afslører tallene, at der er et skel mellem de to køn. Det er 21 pct. af de kvindelige respondenter, der har kontakt til kirkerne halvårligt eller mere, mens det kun er 18 pct. blandt de mandlige respondenter. Dette tyder på, at selvom man ikke kan se, at kvinder er mere religiøse end mænd, når vi ser på medlemskab af kirken, som det blev gjort i kapitel 1, så er der en synlig tendens, når det drejer sig om deres kontakt til kirken.

Tabel 11: Hvor ofte har respondenterne kontakt med kirkerne på Vesterbro i procent?

Dagligt	0
Ugentligt	1
Månedligt	5
Kvartalsvist	7
Halvårligt	7
Årligt	7
Sjældnere end en gang om året	27
Aldrig	43
Total	100

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen

Religiøs overbevisning og kontakt til kirken

Når man ser på, hvordan kontakt med kirken hænger sammen med de forskellige former for religiøs overbevisning, som var svar-kategorier i tabel 1¹¹, så er der en klar sammenhæng mellem overbevisning og kirkegang. De, som tror på en personlig Gud, har oftest kontakt til kirkerne. Dernæst følger dem, som tror på en særlig åndelig kraft og dem, som ikke ved, hvad de skal tro. Mindst kontakt til kirkerne har de respondenter, som ikke tror på en åndelig kraft eller Gud. Men der er stadig respondenter fra alle grupper, som har kontakt til kirkerne, også blandt de irreligiøse. 9,6 pct. af dem, som svarede, at de ikke tror på nogen åndelig kraft eller Gud, er i kontakt med kirken halvårligt eller oftere. Blandt dem, som blev interviewet ved med fokusgruppeinterviewene, var der personer, som identificerede sig som ikke-troende, hvilket gjorde det muligt at komme i dybden med, hvad disse får ud af at komme i kirkerne. Mere om det i kapitlet ”Hvordan opleves arrangementerne i Vesterbrokirkerne?”

Kirketællinger

Vesterbros kirketællinger giver et overblik over, hvor mange deltagere der har været til arrangementer i de forskellige kirker¹². Der er desværre ikke lavet kirketællinger på landsplan eller lavet en passende sammenlignelig kirketælling for Københavns Stift, hvorfor det ikke er muligt at sammenligne Vesterbros kirketællinger med disse.

For at give analysen en indgangsvinkel, der siger noget om, hvordan det er gået med de forskellige former for aktiviteter i Vesterbro Sogn, er aktiviteterne inddelt i 3 grupper: 1) Traditionelle aktiviteter, dvs. hvad folkekirken traditionelt udfører såsom højmesser, foredrag m.m. 2) Nye aktiviteter. Med dette forstås arrangementer, som er udbredt i de danske kirker i dag, men som kun er blevet introduceret i folkekirken indenfor de sidste 20 år. Det er babysalmesang, fællesspisning i kirken, mv.. 3) Eksperimentelle aktiviteter er arrangementer, som Vesterbro Sogn har sat i gang efter sognesammenlægningen i 2012. Det er f.eks. Det Åbne Atelier, Natkirken, Filosofiske Saloner, samtlige aktiviteter i uKirke og nødherbergerne. For at se en mere detaljeret oversigt over klassifikationen af aktiviteterne, se bilag 3.

Tabel 12: Kirketælling i Vesterbro Sogn

	Antal arrangementer	Antal deltagere	Gennemsnitligt antal deltagere
Traditionelle	1180	48162	40,8
Nye	784	31708	40,4
Eksperimentelle	233	15737	67,5

Kilde: Kirketællinger fra Vesterbro Sogn

¹¹ De forskellige former for religiøse overbevisninger blev rubriceret med følgende svarmuligheder: Der er en særlig åndelig kraft / jeg ved ikke, hvad jeg skal tro / der er en personlig Gud / jeg tror ikke, der er nogen form for åndelig kraft eller personlig Gud.

¹² Man skal være lidt varsom med at tolke for meget ud af tallene, da der kan være mindre uoverensstemmelser i forhold til, hvordan de forskellige kirker har opgjort antallet af deltagere. Antallet af bisættelser er f.eks. en kategori, der er blevet opgjort forskelligt fra kirke til kirke. I det store hele giver tallene dog et godt indblik i, hvordan det går med sognets aktiviteter.

I tabel 12 er der en oversigt over de tre typer aktiviteter i 2015, hvor man kan se, hvor mange gange en type aktivitet er blevet afholdt, hvor mange deltagere, der har været, og hvor mange deltagere, der gennemsnitligt har været til aktiviteterne.

Der er afholdt flest traditionelle arrangementer, og ser man på antallet af deltagere, var det også disse arrangementer, som havde flest deltagere. De nye arrangementer blev der afholdt næstflest af, og ligeledes var det dem, der havde næstflest deltagere. De eksperimentelle arrangementer havde færrest aktiviteter og det laveste antal deltagere. Gør man imidlertid aktiviteterne op på gennemsnitligt antal deltagere pr. arrangement, så bliver det klart, at det er de eksperimentelle aktiviteter, som var de mest populære. De eksperimentelle aktiviteter havde gennemsnitligt 67,5 deltagere, de nye havde 40,4 deltagere, og de traditionelle havde 40,8 (se tabel 12).

Der er to aspekter af tabel 12, som er værd at diskutere. Det første er aktiviteterne i Apostelkirken, der i tabellen bliver inkluderet som en del af de traditionelle aktiviteter. Apostelkirken har en profil som bl.a. kirke for indvandrere i København. Dette giver sig udslag i, at der kommer mange til dens højmesser. Man kan derfor argumentere for, at Apostelkirkens højmesser ikke bør tælles med i de traditionelle aktiviteter, da kirkens profil ændrer rammerne for højmassen, og derfor passer dens højmesser ikke ind i billedet som en traditionel aktivitet. Tager man Apostelkirkens gudstjenester ud af de traditionelle aktiviteter, falder det gennemsnitlige antal deltagere pr. arrangement fra 40,8 til 35,5.

Det andet, som bør diskuteres, er, at gennemsnittet for de eksperimentelle aktiviteter bliver trukket ned af arrangementet Det Åbne Atelier. Det Åbne Atelier er et arrangement, hvor kirken åbner sine døre for udsatte og skaber et fredeligt rum, hvor de kan dyrke deres kreative sider, hvilket kræver, at der kun er et lavt antal deltagere. Tager man dette arrangement ud af udregningen, så går det gennemsnitlige antal deltagere for de eksperimentelle aktiviteter fra 67,5 til 83,2. Dette viser mere præcist, hvor populære de eksperimentelle aktiviteter er.

I det følgende vil der blive set på, hvilke arrangementer indenfor de tre kategorier, der var de mest populære i 2015.

De traditionelle aktiviteter

For de traditionelle aktiviteter var de mest populære aktiviteter følgende: Vielser gns. 77 deltagere, vielser ved fremmed præst gns. 134 deltagere, koncerter gns. 99 deltagere, højmesse med dåb gns. 99 deltagere og foredrag gns. 72 deltagere. Tallene viser, at kirkerne på Vesterbro har mange deltagere i deres højmesser. Til en højmesse uden dåb var der i 2015 gennemsnitligt 58 deltagere, når man ser på gennemsnittet for alle kirkerne. Det er særligt Apostelkirken, der formår at trække folk til dens gudstjenester. Men også de andre kirker har et jævnt antal deltagere til deres højmesser.

De nye aktiviteter

Blandt de nye aktiviteter var de mest populære: Kulturaftener gns. 353 deltagere, særlige dåbstjenester gns. 54 deltagere, sang- og musikarrangementer gns. 56 deltagere samt børne- og familiegudstjeneste med spisning gns. 48 deltagere. Dette peger på, at de nyere aktiviteter som børnegudstjenester m.m. også har en god tiltrækningskraft.

De eksperimentelle aktiviteter

Mht. de eksperimentelle aktiviteter var der i Natkirken gns. 83 deltagere¹³, aftenarrangementerne i uKirke med præst gns. 131 deltagere, uKunst med gns. 120 deltagere og Filosofiske Saloner med gns. 84 deltagere de mest populære. At de nye og de eksperimentelle er særligt populære, kan forklares med, at de passer godt til de borgere, som bor på Vesterbro. Dette bliver taget op i den overordnede opsummering.

Opsummering

Kapitlet har vist, at der er relativt få af respondenterne fra Vesterbro, der kommer hyppigt i en af kirkerne, men der er en stor gruppe på 20 pct., som jævnligt bruger kirkerne. Dette passer godt med en tolkning af, at kirkens aktiviteter er populære, men bliver brugt, når det passer ind i folks liv.

Det er også blevet gennemgået, hvordan det ser ud med deltagelsen i de forskellige typer af aktiviteter: De eksperimentelle, de traditionelle og de nye aktiviteter. Som det er fremgået, så er det de eksperimentelle aktiviteter, der gennemsnitligt formår at trække flest til kirken. De traditionelle og de nye tiltag tiltrækker gennemsnitligt det samme antal deltagere. Overordnet set kan man konstatere, at Vesterbro-kirkerne har god tilslutning til deres aktiviteter.

Tilslutningen til specielt de eksperimentelle og de nye aktiviteter kan forklares med, at der er en meget stor gruppe af borgere på Vesterbro, som tror på en særlig åndelig kraft, og mange, der ikke ser sig selv som troende. Her er tale om to grupper af mennesker, der gerne går andre veje end den traditionelle kirkelighed. Derfor kan man forvente, at disse grupper vil foretrække anderledes gudstjenester og kirkelige arrangementer, fordi disse aktiviteter passer bedre til deres livsforståelse end den traditionelle højmesse.

At der trods alt er mange, som kommer til højmesserne, kan delvist forklares ved, at Apostelkirken formår at trække mange til dens højmesser. Men en mere fyldestgørende forklaring er dog, at der er en betydelig gruppe på Vesterbro, som har en mere ”klassisk” tro. Tabel 1 viser, at 9 pct. tror på en personlig Gud. Denne gruppe af respondenter har ofte kontakt med kirken, og man kan derfor forvente, at det i høj grad er disse, som fylder kirkerne til højmesserne.

---

¹³ Dette tal er fremkommet ved at filtrere uKirke fra optællingen i natkirkearrangementer.

Hvordan opleves arrangementerne i Vesterbrokirkerne?

I det foregående er der blevet gennemgået en række analyser på et overordnet niveau. I dette kapitel går analysen helt tæt på og undersøger, hvordan de forskellige aktiviteter opleves. For at undersøge dette er der blevet udført en række interviews med deltagere fra henholdsvis TirsdagsJAZZ, uKirke (intet særligt arrangement), Hildegaard-meditation, Natkirken i Elias Kirke, Det Åbne Atelier og børnegudstjeneste i Sct. Matthæus Kirke. Da interviewet fra Det Åbne Atelier ikke kunne optages, bliver dette ikke omtalt så ofte. Se det metodiske bilag for flere detaljer.

Oplevelserne af de forskellige arrangementer er meget ens, og der er derfor ikke behov for at gennemgå de forskellige interviews hver for sig. I stedet vil der blive en samlet gennemgang, hvor ligheder og forskelle løbende vil blive fremhævet. En undtagelse er dog, at børnegudstjenesten opleves så anderledes, at den i et vist omfang vil få en separat behandling til sidst.

For at gøre det mere overskueligt er kapitlet delt ind i flere forskellige afsnit: Hvem deltager i arrangementerne? Hvorfor begyndte de at komme? Hvordan opleves arrangementerne? Bruger folk andre kirker i Vesterbro Sogn? Holdningerne til Vesterbro Sogn og folkekirken? Hvordan finder folk svar på livets store spørgsmål? og til sidst børnegudstjenesten.

Hvem deltager i arrangementerne?

De, som deltog i interviewene, var i alle aldre og alle livssituationer, både pensionister, studerende, gymnasieelever og arbejdende. Ca. halvdelen af de i alt 23 interviewede boede ikke på Vesterbro, men boede i andre dele af København. Interviewpersonernes relation til Vesterbrokirkerne var ligeledes meget forskellig. Nogle var døbt og konfirmeret der; nogle havde været aktive i en af kirkerne på Vesterbro gennem længere tid, mens andre først sent i livet er begyndt at komme i kirken og kun er løst tilknyttet kirkerne på Vesterbro.

Hvorfor begyndte de at komme?

Der er flere forskellige årsager til, at folk begyndte at deltage i aktiviteterne. Der er imidlertid to forklaringer, som går igen i materialet. Den ene indgangsvinkel er, at man på en eller anden måde hører eller læser om aktiviteterne og derefter tager afsted og deltager i arrangementet. Som en fra Hildegaard-meditationen forklarer det:

Jeg kom, fordi jeg havde hørt, det var sådan noget musik-meditation, det, synes jeg, lød så spændende, og jeg blev enormt overrasket, for det der med, at Viggo læser op... og det der fløjte, det er simpelthen så smukt.

Den mest udbredte årsag til at komme til et arrangement første gang er imidlertid, at man er der, fordi et menneske i ens netværk har opfordret til det. Det kan være venner, men meget ofte er det også folk, som er ansatte i kirken, der opfordrer andre til at deltage. Det illustreres bl.a. af følgende

citat, hvor en anden af deltagerne fra Hildegard-meditationen beskriver, hvordan han kom i kontakt med Hildegard-meditationerne:

Jeg kom til at kende Viggo (præsten i Enghave Kirke) igennem vores HIV/AIDS præst inde i Helligånds Kirke, så spurgte han mig, om jeg ikke havde lyst til at komme ud til en koncert, en Hildegard, og jeg anede ikke, hvad Hildegard var, men det kunne da være interessant... og det blev jeg meget glædeligt overrasket over, og nu har jeg været her et par gange.

Opsummering

Folk kommer til kirkerne i Vesterbro Sogn af mange forskellige årsager. De to mest markante årsager til, at folk kommer første gang er, at de er blevet inviteret via deres netværk, eller at de på anden vis har hørt om arrangementet og har opsøgt det.

Hvordan opleves arrangementerne?

Som nævnt i introduktionen, så er der mange ligheder i oplevelserne af de forskellige aktiviteter. Der er imidlertid nogle ganske naturlige forskelle mellem arrangementerne, f.eks. at uKirke ikke er en aktivitet som sådan, men snarere en form for "konceptkirke", og at TirsdagsJAZZ foregår på et andet tidspunkt af døgnet end Natkirken. Derfor er oplevelserne også forskellige fra hinanden. Hvor det er relevant vil forskellene blive omtalt.

Arrangementer for alle

Et gennemgående træk ved arrangementerne er, at blandingen af kultur og kirkelighed giver plads til, at alle slags mennesker kan være der uanset i hvilket omfang, de ser sig selv som troende. Vesterbrokirkerne har formået at lave arrangementer, hvor alle kan føle sig velkomne. Blandt de troende er man meget tilfreds med aktiviteternes udformning, da arrangementerne opfattes som en moderne form for kristendom. De nye og eksperimentelle aktiviteter bliver ganske uden problemer tolket ind i en kristen ramme, som følgende citat fra en deltager i Natkirken demonstrerer:

Jeg synes den måde, de har dæmpet belysningen og de her kunstinstallationer det er en fantastisk moderne måde at have kristendommen på.

Blandt de ikke-troende deltagere er der fokus på den kulturelle oplevelse, men også for dem er arrangementet personligt berigende. Aktiviteterne kan ligefrem give de ikke-troende deltagere en spirituel oplevelse, som det her beskrives af en fra Hildegard-meditationerne:

Det er ret fedt... fordi det er noget alternativ musik, og en alternativ måde at bruge stemmen, også det der indiske instrument, som han spiller, det er super. Jeg kobler helt af, når der er sådan noget musik, man er helt væk fra kroppen... jeg er ikke-troende, men det er en spirituel oplevelse. Det er rigtig stærkt.

Vesterbrokirkerne har altså formået at skabe arrangementer, som kan trække folk til på trods af, at de ikke er religiøse, og give dem oplevelser, som de selv vil beskrive som spirituelle.

Blandt deltagerne i arrangementerne er der begejstring for, at arrangementerne er så brede, at de kan favne mennesker, som ikke tror. Deltagerne ser denne åbenhed som en naturlig forlængelse af kristendommen, som det her beskrives af en, der har deltaget i Hildegard-meditation:

Jeg synes, at det der arrangement [Hildegard-meditation], det viser, at kristendommen er meget bred, og det synes jeg faktisk er rigtig fedt, at den er så rummelig og bred.

Den samme indstilling kan man også se ud af følgende citat fra en af dem, som kommer i uKirke:

Hvor det (kirkernes aktiviteter) handler om, man skal favne alle i stedet for dem, der ligner en selv... Kristendommen er, at man kan favne alle.

Et pusterum i hverdagen

Deltagerne beskriver ofte de forskellige aktiviteter som et pusterum fra en tilværelse, som mange finder stressende og udfordrende. Det fremgår f.eks. af følgende citat af en af dem, som deltager i TirsdagsJAZZ:

Min oplevelse af det er, at i en travl hverdag med mange udfordringer og mange spørgsmål... der synes jeg bare, at det her rum med TirsdagsJAZZ'en, den kombination, det har med lidt sang og lidt prædiken og selvfølgelig også jazz'en, det får en til at stoppe lidt op og lige give en form for pause.

En lignende beskrivelse finder vi hos en af interviewpersonerne fra Hildegard-meditationen:

Jeg har været i Indien nogle gange, og den musik de spiller til Hildegard, den minder mig meget om det... og det blev jeg meget inspireret af, og det gav mig sådan en rigtig ro... Så helt automatisk sad jeg bare og faldt tilbage, og så kunne jeg bare meditere over den musik og den stemning.

Pausen i hverdagen betyder helt praktisk for deltagerne, at de kan få tankerne rensset fra, hvad en travl hverdag fylder hovedet med. Som en, der deltager i TirsdagsJAZZ, gengiver det:

Det giver netop det der. Du får blæst alle de der ting, der roder rundt i hovedet på en, væk.

Præster i øjenhøjde

Et andet punkt, som blev fremhævet i samtlige interviews, er, at præsterne opfattes som meget nærværende og i øjenhøjde. De er mennesker, som man kan tale med, og som gerne vil være der, hvor man er, som det her bliver forklaret af en, der kommer fast i uKirke:

Det (præstens væremåde) er på en uformel måde, som man kan relatere til, når man er ung. Der er virkelig mange unge, som tager afstand, så snart der er nogen, der prøver at belære en noget, så hvis de er på et andet stadie, end man selv er, så gider man ikke at lytte. Men Thomas er virkelig god til at falde ned, så han er på level med os.

Interviewpersonerne fra de andre aktiviteter har et lignende forhold til deres præst. Præsten er en person, man kan tale med og eventuelt komme til med sine problemer og tanker. Noget tilsvarende ser vi hos dem, som kommer til børnegudstjenesterne. Der er det imidlertid ikke så meget den personlige kontakt mellem forældrene og præsterne, der bliver lagt vægt på, men i stedet at præsterne er gode til at skabe en positiv relation til børnene.

Blandt deltagerne i Det Åbne Atelier er der stor tilfredshed med, at præsten er der til at hjælpe dem med andre ting end bare, hvad der foregår til arrangementet, f.eks. komplicerede hverdagsproblemer.

Et godt tidspunkt

En ting, som interviewpersonerne fra både Natkirken og Hildegard-meditationen fremhæver, er, at de sætter stor pris på, at arrangementet ligger i slutningen af ugen. For dem er det henholdsvis en god afslutning på arbejdsugen, og en god start på weekenden. Som det bliver beskrevet af en fra Natkirken:

Jeg synes, det var en rigtig god oplevelse at komme ind i kirken, som er et rigtig fint og flot rum, ja det gav sådan en ro efter en hel arbejdsuge, at komme ind i det der rum og bare høre den der musik, og de ord der bliver sagt.

For folk, der kommer til TirsdagsJAZZ, er det den samme oplevelse. Det er en god måde at afslutte arbejdsdagen på, og TirsdagsJAZZ fungerer som en god overgang til fritiden.

Jeg kommer tit direkte fra arbejde og det synes jeg også, der oplever jeg også, at der går to minutter, så er alt det der, der løber rundt i hovedet på en, det er væk. Det er en fantastisk måde at gå fra arbejdet til og holde fri om aftenen.

Friheden til at komme og gå

Blandt deltagerne i uKirke og Natkirken er der stor begejstring for muligheden for at komme og gå til arrangementerne, som det falder en naturligt. Der er plads til, at man kan komme og høre musikken og tage af sted igen, men man kan også blive og snakke, hvis det er det, man vil. Det bliver her beskrevet af en af de faste deltagere i Natkirken:

Jeg synes, det er så smukt, fordi du kan stå og sludre med nogen, man skal ikke sidde stille, man kan gå rundt, man behøver ikke være der hele tiden, men man kan bare lige komme en halv time, tænde et lys – det gør min datter og jeg tit – og så sludrer vi lidt.

Åbenheden og muligheden for altid at være velkommen til bare at kunne komme og gå er også værdsat i uKirke:

Bare den stemning der er, som en dag som i dag, hvor man bare kan komme ind og drikke en kop kaffe.

Blandt deltagerne i Det Åbne Atelier er dette et helt fundamentalt træk ved arrangementet. Mange af deltagerne fungerer ikke godt med faste tidspunkter, og derfor sætter de meget stor pris på den fleksibilitet, som arrangementet har.

Fællesskab

Et tema, som ofte dukkede op i interviewene, er fællesskabet, som deltagerne føler med hinanden. Blandt deltagerne i uKirke er der et meget stærkt fællesskab, og det er en selvfølge, at man taler med nye mennesker, hvis de er alene eller ikke har været der før. Som en fra uKirke her beskriver:

Man kan snakke med alle dem, som du har lyst til, hvis du kommer som en der ikke har været der før, så kommer der en hen og siger: 'hey'. Man får bare en ven hver gang.

I forhold til TirsdagsJAZZ bliver fællesskabet også fremhævet, dels ved, at man lærer hinanden at kende til fællesspisningen, men også ved, at det for deltagerne er ganske centralt, at man oplever gudstjenesten sammen med andre.

Holistisk forståelse

Blandt deltagerne i Hildegard-meditationen er der en oplevelse af, at aktiviteten giver dem en følelse af helhed med verden. Dette er ganske unikt, og der er ikke nogen fra de andre aktiviteter, som beskriver lignende oplevelser. En af deltagerne fra Hildegard-meditationen beskriver det som følger:

Det er god oplevelse af at være til stede i verden, og i naturen og det hele. Det får mig til at tænke på det.

Ifølge deltagerne kommer denne oplevelse af, at Hildegards digte fokuserer på en spirituel forbindelse til verden og naturen.

Muligheden for at lave arrangementer

uKirke skiller sig ud fra de andre aktiviteter ved at tilbyde de unge selv at lave arrangementer. Det er de unge meget begejstrede for, hvilket fremgår af følgende citat:

Allerførste gang jeg var her, det var da vi havde fået en eller anden skør ide, og så kom vi bare herind med den. Vi skrev til dem og dagen efter fik vi et møde med dem, og de var helt vildt meget på, og syntes det var en mega god ide. Hvilket var ret vildt... Og så ugen efter havde vi allerede fået nøglen til kirken, og så var vi lige pludselig to 17-årige, der havde nøglen til en kirke.

For de unge deltagere giver det dem oplevelsen af at blive taget seriøst af en institution, som de anser for at være en markant faktor i det danske samfund.

Kirkerummet som en del af oplevelsen

Kirkerummet er meget centralt for de interviewede. Dette er der flere årsager til, f.eks. at kirkerummet er et smukt sted, og at det har en god akustik, som det bliver beskrevet af en fra TirsdagsJAZZ:

Kirkerummet er jo utroligt smukt. Det giver også en fantastisk klang.

Men kirkerummet er også vigtigt, fordi det er et sted, hvor der er aktiviteter med kristent indhold. Det giver rummet en stemning og atmosfære, som ikke kan flyttes et andet sted hen, som en fra Hildegard-meditationen beskriver det:

Jeg tror ikke, jeg ville komme (til Hildegard), hvis det var i et forsamlingshus. Det ville være noget helt anderledes, så skulle man så flytte hele prædikenen og alt det der, skulle man så flytte det med? Det ville jeg synes var noget underligt.

Med de nye aktiviteter i Vesterbrokirkerne bliver kirkerummet gjort relevant på en ny måde. Traditionerne og historien, som følger med kirkebygningen, bliver bragt ind i nutiden, som det bliver beskrevet af en fra uKirke:

Det er en del af oplevelsen, at det er i et kirkerum... Man ved godt ... man kommer et sted hen, hvor der er en snært af respekt, man er et sted, der altid har haft betydning for vores kultur. Det er også en del af oplevelsen, at det er et kirkerum, og det er ting, som man normalt ikke ser i et kirkerum... Det er kontrasten mellem det gamle og nye, der mødes og skaber en ny betydning, som er mere up to date.

De forældre, som deltager i børnegudstjenesterne, mener, at kirkerummet ”hæver arrangementet”, og for dem betyder rummet også noget særligt ved, at der ikke er andre organisationer, der kan tilbyde noget lignende.

Opsummering

Oplevelsen af aktiviteterne har mange facetter, men der er betydelige sammenfald i, hvordan de opleves. Arrangementerne er af en sådan karakter, at troende såvel som ikke-troende kan komme ind i kirken og få en god og personligt berigende oplevelse. For mange af de interviewede er aktiviteterne et pusterum i en ellers travl hverdag. En af årsagerne til at arrangementerne er så populære er, at de ligger på gode tidspunkter af døgnet, hvor folk har fri og overskud til at komme. Der bliver sat stor pris på de forskellige elementer, som arrangementerne er bygget op om - f.eks. at Natkirke er et åbent arrangement, og at der i uKirke er plads til, at man som ung selv finder på nye aktiviteter i en kirke. Aktiviteterne er gode til at bygge bro mellem deltagerne, som føler et fællesskab omkring aktiviteterne. Vesterbros præster er meget vellidte. De opleves som mennesker, der er engagerede i deltagerne, og som man kan række ud til, hvis der er behov for det.

Bruger folk andre kirker i Vesterbro Sogn?

Det varierer meget, om folk kommer til andre arrangementer i Vesterbro Sogn end det særlige arrangement, som de er blevet interviewet i forbindelse med. Ligeledes svinger deres viden om de

forskellige aktiviteter i Vesterbro Sogn meget. Mange kender ikke til andre arrangementer end det, som de aktuelt er deltagere i, men der er også dem, som kender til mange forskellige arrangementer, og kommer til flere af dem, som en af de interviewede fra Hildegard-meditationerne fortæller:

Ja, der er også mindfulness her på Vesterbro, som er ret fantastisk, og så er der forskellige orgelkoncerter, ja så er der børnekor og ungdomskor, jeg synes jeg har hørt pænt mange ting...

Men både blandt dem, som deltager i flere forskellige arrangementer, og særligt for dem, der kun fast kommer til en type aktivitet, så er der ofte en følelse af at høre til i en bestemt kirke eller et arrangement. Dette kommer f.eks. frem i følgende citat fra en af dem, som ofte kommer til TirsdagsJAZZ:

Eliaskirken er blevet min kirke, og med det ikke sagt, man ikke kan besøge andre. Men jeg holder utroligt meget af den kirke... Så det er der, jeg hører til, og det er de aktiviteter, som jeg gerne vil bakke op omkring. Og man kan jo ikke det hele. Kalenderen har jo også en vis indflydelse på en.

Hos interviewpersonerne fra uKirke er dette også en meget udbredt holdning. uKirke er for størstedelen af de interviewede det sted, de kommer i forbindelse med kirken:

Jeg har set det lidt som et stamsted. Det er virkelig sådan et sted, hvor man bare kommer. Jeg tror det er mit yndlingssted at være.

Som man kan læse af citatet fra deltageren fra TirsdagsJAZZ, så er det ikke kun, fordi man personligt binder sig til en kirke eller et arrangement, men også fordi der er naturlige begrænsninger for, hvor meget man kan nå i en travl hverdag. For de forældre, der tager deres børn med til børnegudstjeneste, er der ikke på samme måde en loyalitet overfor dette ene børnearrangement. De kigger også efter andre tilbud til børnene, og det kan være kirkelige såvel som ikke-kirkelige.

Opsummering

Der er stor forskel blandt de interviewede, mht. hvor meget de tager del i de mange forskellige aktiviteter, som kirkerne i Vesterbro Sogn stiller til rådighed. For dem, som rent faktisk deltager i mange forskellige aktiviteter, så er forholdet primært, at man har ”sin” kirke, og man kommer til et eller flere arrangementer i den.

Holdningerne til Vesterbro Sogn og folkekirken

Holdningerne til Vesterbro Sogn

Som nævnt i afsnittet ovenfor, så er der stor forskel på, hvor meget de interviewede ved om alt det, der foregår i kirkerne i Vesterbro Sogn. Men der er fra alle sider en positiv tilslutning til den linje, som sognet er slået ind på. Det kan man f.eks. læse ud af følgende citat fra en af dem, der deltager i Hildegard-meditation:

Jeg synes, det fungerer rigtig fint, at man prøver at række lidt ud til alle mulige forskellige slags mennesker og både kører traditionelle gudstjenester, som der er nogen, der rigtig godt kan lide, men også prøver at søge nye veje.

Den samme form for opbakning finder man også hos deltagerne til TirsdagsJAZZ. Som en af dem beskriver det:

Jeg synes det er en helt utrolig god ide, fordi det er den eneste måde, tror jeg, man kan være nærværende for rigtig mange mennesker, som ellers ikke normalt drømmer om at komme i kirken.

Selvom der er udpræget begejstring, så er det også vigtigt for de interviewede, at kirken ikke udelukkende kommer til at bestå af alternative arrangementer. Ifølge dem er det vigtigt, at der stadig er højmesser og de andre traditionelle folkekirkelige aktiviteter.

Holdningerne til folkekirken

I forhold til folkekirken som national og dansk institution, så har de adspurgte ikke mange holdninger til den. De er i meget højere grad fokuserede på deres egen kirke eller aktivitet. Når de taler om folkekirken, så taler de om deres egen personlige historie med kirken generelt, f.eks. hvordan de sætter pris på den tro, som de har fået med fra deres barndom, og gudstjenesterne ved højtiderne.

Der er dog respondenter, som har mere markante og positive holdninger til folkekirken. Disse kommer primært fra folk, som har et solidt kendskab til kirken ved at være aktiv i den. Et eksempel på dette kan man finde hos en af dem, som deltager i Hildegaard-meditationer:

Den [Den Danske Folkekirke] er tættere på folk. Den er mere jordnær på en god måde.

Vi finder imidlertid også den klassiske kulturkristne tilgang til folkekirken, hvor man mener, at kirken er en del af den danske kultur. Det ses f.eks. hos en af dem, som deltager i børnegudstjenesterne:

Folkekirken... er relevant, fordi den måde vi har bygget vores samfund op på, den måde som vi er opdraget på, på mange måder er inspireret af de kristne værdier.

Der er ikke nogle udpræget negative holdninger til folkekirken. Det nærmeste, man kommer, er, at enkelte finder, at den ikke er særligt god til at kommunikere sit budskab ud til folk om de aktiviteter, der er i folkekirken. Som en fra TirsdagsJAZZ formulerer det:

Dem, der formidler kirken har en udfordring, som de skal tage alvorligt op, det kan man [formidlerne af folkekirke] ikke bare placere ude hos den enkelte kirke og menighedsråd. Det kunne godt være, at man skulle overveje at gå alternative veje, uden at sige, man skal gøre kirken til et alternativt sted.

Blandt de unge i uKirke er der nogle fordomme overfor folkekirken. Ikke imod budskabet eller indholdet, men mere i retning af at formen kan forekomme for stiv efter deres smag:

Det er individuelt, der er nogen, hvor den helt traditionelle form for kirke, det passer rigtig godt til dem, og det kan også være smukt. Grunden til uKirke har været så god for unge, det er den har gjort en indsats for at være moderne... De kirker, som laver de helt traditionelle ting, der kan det være tungt for os at høre på, selvom det som præsten siger, kan give helt vildt god mening, og kan være de samme ting, som Thomas siger, så er det bare ikke sikkert, at det rammer på samme måde.

Opsummering

Der er en positiv holdning til både folkekirken og kirkerne på Vesterbro. Der er en meget positiv holdning til den linje, som Vesterbro Sogn er slået ind på. Folk føler, at kirken åbner sig op for dem, og kirken finder måder at være kirke på, som vækker deres interesse. Folk er også glade for folkekirken. Der er mange, som rent faktisk føler, at den er nutidig, men der er også en del, der mener, at den har et kommunikationsproblem. Blandt de unge i uKirke er der også den holdning, at kirken generelt kan være lidt for traditionel.

Hvordan finder folk svar på livets store spørgsmål?

Når der bliver spurgt til, hvor folk får svar på livets store spørgsmål, så er det mest udbredte svar, at det kommer fra de arrangementer, som de deltager i. Det er både præsterne, deres prædikener og selve arrangementerne, som deltagerne trækker mening ud af, som en fra TirsdagsJAZZ siger:

Når prædikenen er overstået, og vi har sunget den sidste sang, og man er gået ud, så er det ligesom tankerne flyver lidt, og melodien hænger stadig ved, man er mere afklaret.

For deltagerne i uKirke er det også ganske udbredt, at man ser kirken som et sted, hvor man kan udvikle sig på som menneske:

Henne i skolen der er ikke nogen time, som er lær-at-være-menneske-timen... og for mange år siden var kirken i hvert fald et af de steder, hvor man kom hen og var menneske, og for at bibeholde det, så bliver man nødt til at gå på kompromis, for alternativet er, at der ikke vil være nogen unge, som går i kirke.

Mange af de deltagende finder også inspiration andre steder, såsom samtaler med deres medmennesker, musik, bøger mv. Som en fra TirsdagsJAZZ siger:

Musik tror jeg, eller i det jeg læser, jeg læser meget, men også når du taler med nogen, man tager jo det, man har brug for, når man finder det.

Opsummering

Kirkerne i Vesterbro Sogn giver deltagerne mere end bare gode aktiviteter. Kirken giver også inspiration til, hvordan de skal leve deres liv. Mange af deltagerne bruger, hvad de får med sig fra arrangementerne i deres tilværelse. Dette er både ordene, som præsterne prædiker, men også stemningen, musikken og fællesskabet. Det hele er elementer, som beriger folks liv.

Børnegudstjenesterne

Børnegudstjenesterne adskiller sig fra de andre arrangementer ved, at det ikke er de enkelte interviewede forældre, som er i centrum, men derimod deres børn. Derfor afviger besvarelsene også fra de andre arrangementer.

Gode børnearrangementer

De interviewede forældre har ofte haft deres børn med til babysalmesang og babygudstjeneste, før de begyndte at komme til børnegudstjenester. Børnegudstjenesten kom som en naturlig forlængelse af dette. Det helt centrale tema for forældrene er, at børnene trives og nyder arrangementerne.

Vi kunne mærke på vores datter, at hun synes, det var rart at komme her... og mens det varede, så var hun fuldt koncentreret og meget optaget af det, der foregik omkring hende, så vi synes, det var en god måde at stimulere hende på, så vi har været her rigtig meget.

Intense arrangementer

Børnegudstjenester er af en anden karakter end de andre aktiviteter. Hvor flere af de andre kirkeaktiviteter opleves som et sted, hvor der er ro, så er børnegudstjenesterne meget intense, da der er mange børn. Det bliver beskrevet af en af forældrene, som fortæller om børnegudstjenesterne i forlængelse af, hvordan hun oplevede babysalmesang:

Det er noget andet, at komme i kirken, hvor der også er ældre søskende, hvor de store børn løber omkring... Det ødelægger måske det for de mindre børn, der stadig kan koncentrere sig... Men jeg kan godt lide at tage hende med til det. Jeg kan godt lide at tale med andre forældre efterfølgende. Jeg synes, det er rigtig fint, der er spisning inkluderet... Så det er noget, vi prioriterer.

En kristen opdragelse

Blandt deltagerne er der delte holdninger om, hvorvidt man mener, at børnegudstjenesterne er gode, fordi det er en måde at videregive den kristne tro til børnene. For en af forældrene er det kristne budskab en vigtig del af arrangementet. Som hun beskriver det:

For mig, siden det er i kirken, så lærer det også mine børn at være et godt menneske... Det er også rart at være til aktiviteter i biblioteket, men jeg synes, at forskellige steder har forskellige funktioner. At komme i kirken har en spirituel funktion og det er godt.

Der er andre, som har den holdning, at man i højere grad kommer til børnegudstjenester, fordi man har hørt, at det skulle være godt. Som en af interviewpersonerne forklarer det:

Jeg hørte om det, jeg tror, det var nogen fra mødregruppen, som talte om, at vi skulle prøve at gå til salmesang. Jeg har også hørt om det fra andre veninder, der har prøvet at gå til det... Så det var noget, jeg tænkte, da jeg fik et barn, at det var noget, jeg gerne ville prøve, fordi jeg havde hørt så meget godt om, at børnene blev rolige og afslappede, og at det var et behageligt rum i kirken, der opstod, når man sang sammen.

Overordnet opsummering

Som regel begyndte deltagerne at komme til aktiviteter i Vesterbro sogn, fordi nogen i deres netværk inviterede dem. Der er imidlertid også flere, som begyndte på en aktivitet, fordi de på anden vis hørte om den og besluttede sig for at deltage.

Interviewpersonerne har som regel en enkelt kirke eller aktivitet, som de kommer til. Der er imidlertid også nogle, som deltager i mange aktiviteter.

Deltagerne er meget glade for den måde, som Vesterbro Sogn driver deres kirker på. De oplever det som relevant og indbydende. De er også positive overfor folkekirken, omend nogle af de interviewede mener, den har et kommunikationsproblem, og de unge ser de klassiske kirkeaktiviteter som lidt stive.

Aktiviteterne i Vesterbrokirkerne opleves på mange forskellige måder: Det er et pusterum i en travl hverdag; præsterne opleves som mennesker i øjenhøjde; aktiviteterne ligger på gode tidspunkter af døgnet; de skaber fællesskaber mellem deltagerne; kirkerummet og arrangementerne komplementerer hinanden godt, og de særlige tiltag, f.eks. muligheden for at komme og gå til Natkirken og uKirke er meget værdsat. Børnegudstjenesterne giver gode arrangementer for børnene, hvor også forældrene føler sig godt modtaget.

Kirken er imidlertid ikke bare et kulturcenter, hvor man kun kommer for aktiviteternes skyld. Det er også et sted, man kommer for det spirituelle og den personlige udvikling indenfor en kristen forståelsesramme.

Denne opsummering slutter af med at svare på spørgsmålet om, hvordan det kristne budskab opleves i kirkerne i Vesterbro Sogn. Den mest præcise beskrivelse af dette er formuleret af en af deltagerne i uKirke:

Budskaberne er de samme, men måden, man formidler det på, er anderledes, og måden man gør det på, og hvordan man gør, og hvor henne man gør det, har forandret sig, men det er stadig de samme budskaber. De er bare på en anden måde, som jeg tror, er meget nemmere at tage imod.

Citatet fremhæver, at kirkerne har fundet en måde at formidle det kristne budskab på, som vækker genklang hos dem, som bruger kirkerne.

Livsstile på Vesterbro

Følgende kapitel giver en oversigt over hvilke subkulturer, der findes på Vesterbro, ligesom det giver et indblik i, hvordan subkulturenes relation er til folkekirken. Kapitlet kaster også lys over, hvad indbyggerne bruger deres fritid på, og hvordan de får information om aktiviteterne i deres lokalsamfund.

Sociolog Steen Marquard Rasmussen har med udgangspunkt i tysk forskning om subkulturer dannet en dansk model (Rasmussen 2014). Formålet med modellen er at give folkekirken et indtryk af, om den er til stede blandt de alle større kulturelle grupper i det danske samfund. Rasmussen definerer disse subkulturer som: ”grupper med hver sin kulturelle orientering” (Rasmussen s. 192:2015). Rasmussen mener ikke, at hans model er en fyldestgørende model, der kan forklare samtlige dele af folks kulturliv, men den giver en fornemmelse af, hvilken retning deres kulturelle interesser går i¹⁴. Rasmussens model er stadig på det eksperimentelle stadie, og der bliver stadig udført undersøgelser for at underbygge og udvikle modellen. Det er derfor ikke fyldestgørende afklaret, hvordan subkulturerne hænger sammen med kirkegang og religion i Danmark. Af den grund er modellen ikke inddraget som forklaringsfaktor i forhold til de kirkelige aktiviteter, forholdet til folkekirken og religiøsitet på Vesterbro. Men i dens nuværende form kan modellen give et overblik over, hvilke grupper der er til stede på Vesterbro, og hvordan det afviger fra, hvad vi finder på landsplan og i København. En sådan oversigt over subkulturerne i Vesterbro Sogn vil på sigt kunne give interessante indsigter i religiøsitet og kirkelige forhold på Vesterbro.

I bogen ”Forskellige vilkår for folkekirken på landet” beskriver Rasmussen de fem subkulturer, han arbejder med. Fremstillingen er idealtypisk, dvs. det er ikke en fremstilling af, hvordan tingene præcist ser ud i virkeligheden, men i stedet hvordan det vil se ud, når typen fremstilles i sin rene form.

De finkulturelle interesserer sig for opera, kulturelle udsendelser, høj levestandard m.m. I forhold til kirken ønsker de en solid kunstnerisk kvalitet indenfor kirkekunst, klassisk musik og klassisk liturgi. Ligesom præstens prædikener gerne må indeholde citater af både filosoffer og verdenslitteratur. For dem er kristendommen vigtig, fordi den er åndrig og har beriget den danske kultur (Rasmussen 2016:192).

De utraditionelle feinsmeckere indeholder som regel de gamle 68’ere og dem, som følger i deres tradition. De ønsker også komplekse oplevelser i kirken, men det behøver ikke være efter de klassiske former, som de finkulturelle ønsker det. I denne subkultur lægger man vægt på selvudvikling, økologisk ansvarlighed, engagement i forhold til social retfærdighed samt kunst og intellektuelle arrangementer. I forhold til kirken, så er de fortalere for alternativ kirkemusik og

---

¹⁴ Metoden til at finde ud af hvilke respondenter, som tilhører hvilke subkulturer, er at give point på baggrund af besvarelser, som respondenterne giver på en række på forhånd definerede spørgsmål. De forskellige besvarelser giver forskellige typer points (i alt fire forskellige slags: A, B, C og D points). Den type points, der er flest af, bliver respondenterne klassificeret efter. Der er dog en undtagelse: Såfremt en respondent ikke har over et vist antal point, så klassificeres vedkommende som en femte subkultur. Der er flere nuancer i udregningen, for en mere detaljeret gennemgang se Rasmussen 2016, s. 197.

alternative gudstjenester, såsom jazz eller meditation til gudstjenesten. På det personlige plan bruger de kirken til at realisere sig selv, og de vil gerne have en kirke med plads til mange forskellige holdninger (Rasmussen 2016:192).

De pragmatisk eksperimenterende består primært af relativt unge mennesker. De lever et moderne liv med en travl hverdag, mange valgmuligheder m.m. Gruppen kan lide variation i livet og rejser meget, ligesom de flytter en del rundt. Derfor er de ikke særligt orienterede mod deres lokale område. For dem er kirken primært et sted, hvor de møder traditionen, men den har ingen autoritet i sig selv. Men de lader sig gerne inspirere af kirkens symboler og de gode, almen-etiske værdier (Rasmussen 2016:192).

De jordbundne går som regel efter enkle oplevelser, som er rodfæstet i traditionen. De lever et beskedent liv, rejser ikke på dyre ferier, og er som regel ikke fortrolige med computer og internettet. Gruppen lægger særlig vægt på fællesskaber, som er opstået naturligt, f.eks. familien, arbejdsfællesskabet og naboskabet. De opsøger ikke i samme omfang som de andre subkulturer andre fællesskaber. Angående kirkelighed så vil de gerne have en simpel og lokal kirke, der ikke eksperimenterer med gudstjenesterne, ritualerne og kirkemusikken. Kirken må imidlertid gerne forsøge at samle sognet.

De kulturelle generalister befinder sig midt i livet. De har som regel stiftet familie, har hus m.m., hvilket som regel også betyder, at de er midaldrende. De er forankrede i lokalsamfundet – f.eks. ved at være ansvarlige i sportsforeninger, forældre kredsene i børnehaven m.m. I forhold til kirken så er deres interesser betinget af deres sociale situation. Har de børn, vil de gerne komme i kirken sammen med dem, hvilket betyder, at de foretrækker børne- eller spaghettigudstjenester og en præst, som formår at være underholdende samtidig med forkyndelsen. Såfremt de ikke har børn, er de åbne overfor mange forskellige slags aktiviteter, da generalisterne særligt er kendetegnede ved at have en bred kulturel interesse i både musik og arrangementer (Rasmussen 2016:193).

Tabel 13: Livsstile

	Vesterbro	København	Landsplan
A Finkulturelle	27	15	11
B Utraditionelle feinschmeckere	12	24	19
C Pragmatisk eksperimenterende	29	25	27
D Jordbundne	9	15	22
E Kulturelle generalister	23	21	21

N=198. Kilder: Datasæt til Steen Marquard Rasmussen: *Kandidatvillighed – at være eller ikke være kandidat til menighedsrådet*, Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, november 2016 og Yougov-undersøgelsen

Tabel 14: Medlemskab fordelt på livsstile i procent

	Medlemmer	Ikke medlemmer	Total
A Finkulturelle	50	50	100
B Utraditionelle feinschmeckere	61	39	100
C Pragmatisk eksperimenterende	43	59	100
D Jordbundne	59	41	100
E Kulturelle generalister	50	50	100

N=198. Kilde: YouGov-undersøgelsen

I tabel 13 finder man en oversigt over, hvor mange af de forskellige livsstile, der er henholdsvis på Vesterbro, i København og på landsplan. På Vesterbro er den største subkultur de pragmatisk eksperimenterende, der udgør 29 pct. af befolkningen, efterfulgt af de finkulturelle, som udgør 27 pct. Derefter kommer de kulturelle generalister, der udgør 23 pct. De mindste grupper er de utraditionelle feinschmeckere med 12 pct. og de jordbundene med 9 pct.

Der er væsentligt flere finkulturelle, færre utraditionelle feinschmeckere og færre jordbundne på Vesterbro end i København. Der er ikke nogen entydig forklaring på, hvorfor mønsteret varierer så meget fra, hvad man finder i København. Det kan skyldes, at der er flere unge og folk med lange uddannelser på Vesterbro, men der er ikke noget, som betinger, at det er sådan, det hænger sammen.

I tabel 14 kan man se, hvor mange procent af de forskellige grupper, der er medlemmer af folkekirken. Det er ca. halvdelen i samtlige grupper. Dette peger på to ting: 1) At kirken er til stede i samtlige subkulturer og 2) at kirkemedlemskab på Vesterbro ikke afhænger af hvilken subkultur, man tilhører.

Tabel 15: Subkulturer og kontakt til Vesterbrokirkerne i procent

Livsstile på Vesterbro						
	Kvartalsvist eller oftere	Halvårligt	Årligt	Sjældnere end årligt	Aldrig	Ved ikke
A Finkulturelle	22	15	13	15	39	4
B Utraditionelle feinschmeckere	9	4	3	35	35	4
C Pragmatisk eksperimenterende	9	3	6	43	41	0
D Jordbundne	6	12	13	24	47	6
E Kulturelle generalister	15	0,0	8	22	48	2

N=198

Kilde: YouGov-undersøgelsen

I tabel 15 er der en oversigt over kontakten mellem de forskellige grupper og kirkerne på Vesterbro. Det er særligt de finkulturelle, der er i hyppig kontakt med kirkerne, idet 22 pct. af dem har kontakt til kirkerne kvartalsvist eller oftere. Disse er efterfulgt af de kulturelle generalister, hvor 15 pct. har kontakt kvartalsvist eller oftere. De utraditionelle feinschmeckere og de pragmatisk eksperimenterende har ikke samme kontakt til kirken. For begge subkulturers vedkommende er det 9 pct., der har kontakt kvartalsvist eller oftere. De jordbundne har mindst hyppig kontakt, idet det kun er 5 pct., der har kontakt til kirken kvartalsvist eller oftere. Tager man imidlertid højde for, hvor mange der har kontakt til kirken halvårligt, så bliver det tydeligt, at de jordbundne ligeledes kommer regelmæssigt. I alt 18 pct. af de jordbundne kommer halvårligt eller oftere.

Tabellen viser således, at samtlige grupper har en eller anden relation til kirken. Man kan derfor konkludere, at der i et vist omfang er aktiviteter til alle subkulturer, omend der er betydelig forskel på, hvilke grupper der er mest interesserede i kirkens aktiviteter.

Der er ikke så mange utraditionelle feinschmeckere og pragmatisk eksperimenterende, som benytter sig af kirken. Dette er nok i mindre grad et udtryk for, at der ikke er arrangementer designet til disse grupper, end det er udtryk for, at de ikke i samme omfang er bevidste om, at kirken udbyder

aktiviteter for dem. Ved at gå i dybden med dataene kan man se, at de pragmatisk eksperimenterende generelt er unge, hvilket er en aldersgruppe, der ikke har meget kontakt med kirken. Derudover kan man også se, at hverken de pragmatisk eksperimenterende eller de utraditionelle feinschmeckere har haft særligt meget kontakt til kirken i deres ungdom. Dette kan også være med til at forklare, hvorfor de ikke bruger kirken senere i deres tilværelse.

Fritidsinteresser

De følgende to afsnit giver en oversigt over folks interesser og over, hvor de finder information om lokale arrangementer på Vesterbro. Afsnittene bygger ikke på nogen teoretisk fundering, men giver en generel indsigt i deres interesser.

I tabel 16 er det muligt at se, hvordan folk bruger deres fritid. Aktiviteterne er inddelt i tre grupper. Den første gruppe er aktiviteter, som man som regel forlader hjemmet for at gøre, og ofte gør i selskab med venner eller familie. Disse bliver i det følgende omtalt som udadvendte aktiviteter. Den næste gruppe tager udgangspunkt i aktiviteter, som for det meste kræver, at man er i fællesskab med andre, men som man ikke forlader sit hjem for at udføre. Denne gruppe er navngivet de sociale aktiviteter. Den sidste gruppe er aktiviteter, som man som regel gør alene, men som også kan udføres i fællesskab med andre. Disse omtales som ene-aktiviteter.

Udadvendte aktiviteter

Som man kan læse ud af den første del af tabellen, så er mange af respondenterne ofte ude og benytte sig af de muligheder, der er udenfor hjemmet. 32 pct. af de 205 respondenter tager i biografen månedligt, og 29 pct. gør det kvartalsvis. Mht. kulturelle tilbud er der 10 pct., som deltager ugentligt i kulturelle arrangementer, mens 37 pct. gør det månedligt, og 29 pct. gør det kvartalsvist. Der er ikke så mange, der deltager i sportsbegivenheder. Sammenlagt er det 21 pct., som er til et sportsarrangement kvartalsvist eller oftere. Overordnet set peger dette på, at folk på Vesterbro er glade for at benytte sig af de tilbud, der er i byen, og gør det ofte.

Sociale aktiviteter

Andel af tabel 16 viser, at folk på Vesterbro bruger ganske meget tid på at være sammen med deres venner. Dette er sandsynligvis et resultat af, at der er en relativt ung befolkning på Vesterbro. De mange unge og de mange højtuddannede kan også være med til at forklare, hvorfor der er så mange, der laver frivilligt arbejde. I alt 38 pct. laver frivilligt arbejde kvartalsvis eller oftere, og kun 27 pct. laver aldrig noget frivilligt arbejde. Det høje uddannelsesniveau kan have betydning for, hvorfor folk ofte deltager i politiske diskussioner, idet der er 42 pct., som gør det månedligt eller oftere.

Ene-aktiviteter

I den sidste del af tabellen finder man ene-aktiviteterne. Der er ikke noget, som stikker alvorligt ud fra, hvad man kan forvente. Der er mange, som ser fjernsyn, streamer eller lign. Motion er populært, ligesom der er mange, der læser bøger. Hvad der kan overraske, er de mange, som spiller computerspil af den ene eller anden art. Dette kan forklares med, at smartphones er blevet ganske udbredt. Yoga og meditation er meget populært. Ved at se på sammenhængen mellem

trosforestillinger, og det at dyrke yoga, meditere m.m., så er der et vist sammenfald mellem det at tro på en særlig åndelig kraft og at meditere m.m. Men det er også ikke-troende og folk med andre trosforestillinger, som dyrker yoga m.m., så det begrænser sig ikke til en trosretning.

Tabel 16: Hvor ofte folk gør følgende i deres fritid i procent

Udadvendte aktiviteter	Dagligt	Ugentligt	Månedligt	Kvartalsvist	Halv-årligt	Årligt	Sjældnere	Aldrig	Ved ikke
Går i biografen	-	1	32	29	17	8	7	3	2
Går til kulturelle arrangementer såsom koncerter, teater, udstillinger	-	10	37	29	12	4	4	2	2
Er tilskuer ved sportsbegivenheder	0	3	9	9	12	10	22	31	3
Sociale aktiviteter	Dagligt	Ugentligt	Månedligt	Kvartalsvist	Halv-årligt	Årligt	Sjældnere	Aldrig	Ved ikke
Er sammen med venner	13	58	20	3	0	1	0	1	2
Er sammen med familien	31	25	21	9	3	1	1	4	3
Deltager i politiske diskussioner	9	19	14	9	8	3	6	22	11
Laver frivilligt arbejde	1	17	14	6	8	7	15	27	4
Ene-aktiviteter	Dagligt	Ugentligt	Månedligt	Kvartalsvist	Halv-årligt	Årligt	Sjældnere	Aldrig	Ved ikke
Ser TV, DVD, video, streamer film/tv/serier	58	30	3	3	2	0	-	2	0
Dyrker sport, motionerer eller går tur	33	55	5	1	0	0	0	2	2
Læser bøger	29	32	15	10	5	3	2	1	2
Spiller computerspil (inkl. tablet og mobilspil)	30	17	8	4	3	3	2	28	4
Dyrker Yoga, mediterer eller lignende	4	12	9	5	3	5	12	44	5
Syer, broderer, strikker, laver træarbejde, keramik m.v	3	8	9	7	5	6	11	48	3

N=205.

Kilde: YouGov-undersøgelsen

Hvor får folk deres information fra?

I tabel 17 kan man se, hvor folk får deres viden om lokale aktiviteter fra.

Når man ser på de fire mest populære måder at skaffe sig information på, så er det Vesterbrobladet, som 45 pct. svarede, at de bruger; Facebook, som 39 pct. bruger; Lokalavisen, som i alt 39 pct. bruger, mens 34 pct. hører om aktiviteter fra venner m.m.

Efter disse informationskanaler er plakater med 23 pct. Der er 20 pct., der bruger aktiviteternes hjemmesider, 17 pct. bruger opslagstavler og udhængsskabe, 15 pct. bruger kulturoversigtshjemmesider som kulturnaut.dk og 12 pct. bruger gratisaviser.

Følgende informationskanaler har under 10 pct. markeret, at de bruger til at finde lokale aktiviteter: Elektroniske nyhedsbreve, flyers, e-mail, Instagram, trykte nyhedsbreve og til sidst Twitter.

Tabel 17: Hvor orienterer folk sig om lokale aktiviteter i procent

I Vesterbrobladet	45
Facebook	43
I lokalavisen	39
Hører om aktiviteterne fra andre (venner, naboer mm.)	34
Plakater	23
Hjemmesider	20
Opslagstavler og udhængsskabe	17
Kulturoversigtshjemmesider (fx kultunaut.dk, aok.dk)	15
Gratisaviser (fx Metroxpress)	12
Nyhedsbreve – elektroniske	9
Flyers	7
Via e-mail	6
Instagram	6
Nyhedsbreve – trykte	5
Twitter	1

N=205

Kilde: YouGov-undersøgelsen

Note: Ingen havde markeret Gocards og SMS

Overordnet opsummering

Vesterbro Sogn har flere finkulturelle, færre utraditionelle feinschmeckere og færre jordbundne end, hvad man ellers finder i København. Ca. halvdelen i samtlige grupper er medlem af folkekirken. Alle grupper har i et eller andet omfang af kontakt med kirken omend finkulturelle, kulturelle generalister og de jordbundne har den mest hyppige kontakt til kirken. Det er ikke så ofte, at de pragmatisk eksperimenterende og utraditionelle feinschmeckere har kontakt til kirken. Dette kan skyldes, at de pragmatisk eksperimenterende og de utraditionelle feinschmeckere har haft mindre kontakt til kirken i deres opvækst. Kapitlet giver derudover indsigt i, at folk på Vesterbro er en meget social befolkning, der ofte er ude i byen, ligesom de meget gerne mødes med venner.

Bilag 1: Metodisk Bilag

I denne undersøgelse er der blevet benyttet en række forskellige metoder til at indsamle empiri. De mange forskellige former for data giver et nuanceret indblik i befolkningen og de kirkelige aktiviteter i Vesterbro Sogn.

De forskellige metoder er som følger:

1. En spørgeskemaundersøgelse
2. Kvalitative interviews
3. Kirkestatistik
4. Kirketællinger

Metoderne anvendes til at besvare forskellige dele af undersøgelsens oplæg. I det følgende bliver de forskellige metoder gennemgået, og der redegøres for, hvilke dele af oplægget de forsøger at besvare.

Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen er designet til at besvare følgende punkter fra oplægget: Punkt 1, ”En afdækning af forholdet mellem kirketilknytningsforholdet på Vesterbro og i Danmark uden for Vesterbro ud fra foreliggende undersøgelser.” og punkt 5, ”En YouGov-spørgeskemaundersøgelse af livsstile på Vesterbro i forhold til kirkelighed.”. Derudover så er undersøgelsen efter aftale med menighedsrådet i Vesterbro Sogn udvidet, så den giver indblik i, hvor folk får deres information om lokale aktiviteter fra.

Spørgeskemaundersøgelsen undersøger derfor følgende temaer:

- Religiøs orientering
- Religiøst tilhørsforhold
- Uddannelse
- Politisk overbevisning
- Kulturel orientering og livsstil
- Kontakt med kirkerne i Vesterbro Sogn
- Holdninger til folkekirken og religion

Indsamlingen af data er udført af YouGov, og spørgeskemaet er formuleret i et samarbejde med religionssociolog Bjarke S. Mortensen og ph.d. stipendiat Karen Marie Sø Leth-Nissen. To konsulenter fra YouGov har også assisteret med udformningen af spørgeskemaet.

Det endelige YouGov-spørgeskema blev besvaret af 205 respondenter fra YouGovs panel i perioden fra d. 6. juni til d. 13. juni 2016. Undersøgelsen var rettet mod alle, der bor i Vesterbro Sogn i aldersgruppen 19-74 år. Da antallet af respondenter er relativt lille, er dataene ikke vægtet til at repræsentere fordelingen på Vesterbro. Datasættet er blevet bearbejdet med analysesoftwaren SPSS.

Ud af alle respondenter i spørgeskemaundersøgelsen er 51 pct. medlemmer af folkekirken, hvilket er tæt på de 53 pct., som ifølge Danmarks Statistik er medlemmer i Vesterbro Sogn. Den faktiske kønsfordeling og kønsfordelingen i YouGov-spørgeskemaundersøgelsen er meget tæt på hinanden. Ifølge Danmarks Statistik er fordelingen 50 pct. mænd og 50 pct. kvinder. Aldersfordelingen er imidlertid langt fra den faktiske fordeling, hvilket er problematisk. Der er reel risiko for, at besvarelsene i spørgeskemaundersøgelsen ville være anderledes med et mere repræsentativt udsnit af befolkningen på Vesterbro. Med et mere repræsentativt udsnit ville der sandsynligvis være flere irreligiøse, da unge generelt er mindre religiøse end andre generationer, men det er ikke en skævvridning, der er så alvorlig, at spørgeskemaundersøgelsen ikke kan bruges. Men det er vigtigt at have for øje, at fordelingen ikke er, som den er i Vesterbro Sogn. Angående uddannelse, så er der betydeligt færre, som kun har en folkeskoleuddannelse på Vesterbro end blandt respondenterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Dette er med stor sandsynlighed et udtryk for, at man ikke kan filtrere dataene fra Danmarks Statistik for alder, så børn og unge er talt med i tallene. Derudover så er det heller ikke muligt at filtrere indvandrere fra, hvilket også kan være med til at trække antallet af folk med en folkeskoleuddannelse op. Årsagen til, at der er mange med en gymnasialuddannelse, er med stor sandsynlighed et udtryk for de mange studerende, som bor på Vesterbro, men ikke har en bachelorgrad endnu. De forskelle, der er på uddannelsesfordelingen blandt respondenterne og ifølge Danmarks Statistik, er ikke så stor, at det har særlig betydning for analysen af dataene. Nedenfor viser tabellerne respondenternes fordeling på køn, alder og uddannelse.

Tabel 18: Spørgeskemaundersøgelsens repræsentativitet

Køn	Pct.	N	Faktisk fordeling i procent
Kvinder	59,5	122	50
Mænd	40,5	83	50
I alt	100	205	100
Aldersgrupper	Pct.	N	Faktisk fordeling i procent
19-29	9,3	19	31,2
30-39	14,1	29	29,6
40-49	24,9	51	19,9
50-59	28,3	58	10,4
60-69	18,0	37	6,7
70-74	5,4	11	2,2
I alt:	100	205	100
Uddannelse	Pct.	N	Faktisk fordeling i procent
Grund-/folkeskole	5,4	11	20,6
Gymnasial uddannelse	8,3	17	19,4
Erhvervsfaglig uddannelse	9,3	19	15,6
Kort videregående uddannelse under 3 år	11,7	24	4,1
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år	31,7	65	14,2
Lang videregående uddannelse 5 år eller mere	32,7	67	26,0
I alt	100	205	100

Kilde: YouGov-undersøgelsen og Danmarks Statistik

De undersøgelser, der er brugt som sammenligningsgrundlag, er for det første data fra Kirsten Felters undersøgelse "Hvad forventer folket af kirken?" fra 2015. Felters undersøgelse forsøger at kortlægge, hvad en kirke i et moderne samfund skal tilbyde for at være relevant. Udover Felters data er der også brugt data fra ISSP undersøgelsen "Religion" fra 2008. ISSP (International Social Survey Program) er et fortløbende årligt tværnationalt samarbejde om spørgeskemaundersøgelser, som dækker emner, der er vigtige for den samfundsvidenskabelige forskning. I Danmark er det Aalborg universitet, som står for ISSP undersøgelserne.

De kvalitative interviews

De kvalitative interviews besvarer undersøgelsens oplæg i punkt 6: "En særlig undersøgelse af Vesterbrokirkernes karakter af City-kirker fx ved fokusgruppeinterviews med deltagere fra uKirke, Salonerne og Mindfulness-gudstjenester".

Materialet fra de kvalitative interviews er indsamlet i perioden fra d. 18. maj til d. 20. juni 2016. I alt blev der foretaget 5 fokusgruppeinterviews og 2 semistrukturerede interviews. De to semistrukturerede interviews er blevet udført af to årsager: I det ene tilfælde var der ikke mødt nok op til, at interviewet kan klassificeres som et fokusgruppeinterview. I det andet tilfælde ønskede en deltager fra TirsdagsJAZZ at deltage i undersøgelsen, men havde ikke mulighed for at være med til fokusgruppeinterviewet. Derfor blev der foretaget et separat interview med vedkommende. For at få så stringent en undersøgelse som muligt, så er der primært lagt vægt på fokusgruppeinterviewene, da det er dem, der er flest af, ligesom det er disse, som er udgangspunktet for undersøgelsens design.

Der er blevet foretaget interviews med folk fra følgende aktiviteter:

- TirsdagsJAZZ i Elias Kirke
- uKirke (intet særligt arrangement)
- Hildegard-meditation i Enghave Kirke
- Natkirken i Elias Kirke
- Det Åbne Atelier i Sct. Matthæus Kirke
- Børnegudstjeneste i Sct. Matthæus Kirke

Interviewet med Det Åbne Atelier blev ikke optaget, da de besøgende ikke brød sig om det. Dette betyder imidlertid, at interviewet ikke er behandlet i samme omfang, som de andre interviews, da dataet fra dette interview består af erindringer og håndskrevne notater.

I alt 23 personer er blevet interviewet. 15 af dem var kvinder og 6 var mænd. Kønsfordelingen af respondenter er ikke atypisk, da det er et kendt, at kvinder generelt er mere religiøse end mænd, og derfor er sandsynligheden for, at det er dem, der melder sig til interview om kirkelige spørgsmål også større (Bruce og Trzebiatowska 2012).

Fokusgruppeinterviewene blev udført med 3-5 personer, som regel i forlængelse af det arrangement, som folk deltog i. Interviewene tog mellem 30 og 60 min. Interviewguiden kan findes som bilag 3. Alle interviewene er anonymiserede.

Rekruttering af interviewpersoner

Interviewpersonerne blev rekrutteret ved, at der blev reklameret for interviewene til arrangementerne og på arrangementernes Facebook-sider. Primært meldte folk sig frivilligt, men hvor dette ikke var nok til at skaffe de nødvendige 3-5 personer, så har præsterne spurgt folk, om de var interesserede i at deltage. Dette giver visse metodiske problemstillinger, da ikke alle respondenter er udvalgt på samme måde. Dette er dog ikke et alvorligt problem, og man kan godt bruge data fra disse interviews. Argumentet for denne holdning er, at denne undersøgelse beskæftiger sig med, hvordan arrangementerne opleves, og det derfor ikke er så relevant, hvem fra arrangementet, der deltager i undersøgelsen. Under alle omstændigheder er det primært tale om en kvalitativ og ikke en repræsentativ undersøgelse.

Interviewsituationen

Samtlige af interviewene foregik i kirkerne, hvor det givne arrangement blev afholdt, f.eks. blev interviewet med unge fra uKirke afholdt i uKirke. Dette betyder, at respondenterne har været i omgivelser, som de kender, og at de har haft en intuitiv fornemmelse af undersøgelsens formål - at forstå oplevelsen af den givne aktivitet.

Fokusgruppeinterviews adskiller sig fra normale interviews i den forstand, at der er flere deltagere, og at deltagerne kan kommunikere med hinanden om spørgsmålene, og på den måde låne ord fra hinanden og tale sig frem til en dybere forståelse af arrangementet. Der er dog også faldgruber i forbindelse med fokusgruppeinterviewet. Det er lettere for interviewet at glide af sporet og handle om noget helt andet end de spørgsmål, som bliver stillet. Et andet muligt problem er, at individer med mange holdninger eller, som er vant til at tage kontrol over en samtale, kan dominere interviewet, så de andre deltagere ikke får meget taletid. Derfor er det vigtigt, at interviewerens kan styre samtalen, så alle får plads til at give deres holdninger til kende.

Kirkestatistik

Statistik fra Danmarks Statistik om kirkelige forhold og demografien på Vesterbro, i København og på landsplan er blevet brugt til at besvare undersøgelsens oplæg i punkt 2: "Afdækning af hvorvidt forholdet mellem demografi på Vesterbro og uden for Vesterbro kan forklare de særlige kirkelige forhold på Vesterbro, på grundlag af sogneanalyser m.v.", punkt 3: "En særlig undersøgelse af den høje ikke-medlemsprocent og de ekstremt mange udmeldte på Vesterbro i forhold til demografien" og punkt 4 "En undersøgelse af dåbstallenes udvikling i forhold til demografien og tendenserne på landsplan".

Mere præcist er der brugt tal fra Kirkeministeriets sognedatabase, som er en lukket database, som Kirkefondet har adgang til. Ligeledes er der blevet brugt tal fra Danmarks Statistiks åbne database, som man kan få adgang til igennem Danmarks Statistiks hjemmeside. Data er bearbejdet ved brug af Microsoft Excel.

Kirketællinger

Kirketællinger er kirkernes egne optællinger af hvor mange, der deltager i dens aktiviteter. De er brugt til at give dybde til analysen af punkt 1. Optællingerne er frivillige og foretages kun i visse sogne og stifter. I optællingerne er der en lang række forskellige kategorier, som kirkernes personale kan udfylde, også kategorier, der opgør, hvor mange, som har været til stede, når præsten ikke har deltaget i arrangementet.

Bilag 2: Spørgeskema

I det følgende vises en oversigt over de spørgsmål, der blev stillet i spørgeskemaundersøgelsen.

Sp.1 Hvor ofte er du i kontakt med en af kirkerne i Vesterbro Sogn?

Besvarelser:

Dagligt

Ugentligt

Månedligt

Kvartalsvis

Halvårligt

Årligt

Sjældnere end en gang om året

Aldrig

Ved ikke

Sp.2 I hvilke af følgende anledninger har du været i kontakt med en kirke på Vesterbro inden for det seneste år? Du kan markere flere svar.

Besvarelser:

Besøgt kirken/rummet i åbningstiden

Julearrangementer og/eller events

Mødt kirken i byrummet (Distortion, Priden, Lucia på gaden, Julesang ved Kirkerne, mv.)

Sociale arrangementer (social byvandring, kirken i kulturnatten mv.)

uKirke – besøgt kirken eller deltaget i arrangement

Påskearrangementer og/eller events

I et socialt arbejde tilknyttet kirken

(Mariatjenesten, Genbrugsbutikken, Nødherberg mv.)

Samtale med /mødt en præst

Mindfulness, meditation eller yoga

Velgørenhedsarrangementer (fx byttemarked til fordel for andre, sogneindsamling)

Flerkulturelt mødested hvor religionerne mødes

Gadepræsten

Hildegard-meditation

Anden anledning

Ved ikke

Sp.3 Hvor holder du dig orienteret om lokale aktiviteter? Marker gerne flere svar

Besvarelser:

I Vesterbrobladet

Facebook

I lokalavisen

Hører om aktiviteterne fra andre (venner, naboer mm.)

Plakater

Hjemmesider

Opslagstavler og udhængsskabe

Kulturoversigtshjemmesider (fx kultunaut.dk, aok.dk)

Gratisaviser (fx Metroxpress)

Nyhedsbreve – elektroniske

Flyers

Via e-mail

Instagram

Nyhedsbreve – trykte

Twitter

Gocards

Via SMS

Snapchat

Andet sted

Ved ikke

Sp.4 Hvilke(t) trossamfund tilhører du (uanset om du er praktiserende eller ej)?

Besvarelser:

Den danske folkekirke

Buddhistisk

Andet kristent trossamfund (f.eks.

pinsemenighed, Jehovas Vidner, adventist mv.)

Den romersk katolske kirke

Livsanskuelssamfund (f.eks. Humanistisk samfund, Ateistisk selskab eller lign.)

Hinduistisk

Islamisk

Jødisk

Anden trosretning, noter venligst hvilken:

Jeg tilhører ikke et trossamfund

Ved ikke

Sp.5 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om tro og religion?

Udsagn:

Bare man opfører sig ordentligt, så kan man tro og mene, hvad man vil

Religion undertrykker folk

Jeg går ind for de kristne værdier

Der er mere mellem himmel og jord

Børn og unge under 18 år bør ikke udsættes for religiøs påvirkning

Jeg håber, der findes en Gud

Jeg er et troende menneske

Jeg tror, der er et liv efter døden

Besvarelser:

Helt uenig

Uenig

Hverken enig eller uenig

Enig

Helt enig

Ved ikke

Sp.6 Hvilket af disse udsagn kommer nærmest din tro?

Besvarelser:

Der er en særlig åndelig kraft

Jeg ved ikke, hvad jeg skal tro

Der er en personlig Gud

Jeg tror ikke, der er nogen form for åndelig kraft eller personlig Gud

Ved ikke

Ønsker ikke at besvare

Sp.7 Hvor boede du længst tid, da du var mellem 0-14 år? Hvis du ikke kan huske postnummer, noter da hvilken by og region.

Besvarelser:

Skriv postnummer:

Noter by og region:

Boede i udlandet, noter venligst hvilket land:

Sp.8 Da du selv var omkring 11-12 år gammel, hvor ofte deltog du da selv i gudstjenester eller andre religiøse sammenkomster?

Besvarelser:

Aldrig

Mindre end en gang om året

Omkring en eller to gange om året

Flere gange om året

Omkring en gang om måneden

2-3 gange om måneden

Næsten hver uge

Hver uge

Flere gange om ugen

Ved ikke

Sp.9 Sidst du var i kirke, var du da i din lokale folkekirke på Vesterbro eller i en anden kirke?

Besvarelser:

Jeg var i en anden folkekirke

Jeg var i min lokale folkekirke

Jeg var i en anden kirke end folkekirken

Jeg har ikke været i kirke

Ved ikke

Sp.10 Hvis du går i kirke i forbindelse med gudstjeneste, hvor vigtigt er det så for dig, at det sker i din lokale folkekirke på Vesterbro?

Besvarelser:

Slet ikke vigtigt

I mindre grad vigtigt
I nogen grad vigtigt
I høj grad vigtigt
I meget høj grad vigtigt
Ved ikke

Sp.11 Hvis du går i kirke i forbindelse med en aktivitet i din fritid (en aktivitet, som ikke er en gudstjeneste/dåb/bryllup/begravelse), hvor vigtigt er det så for dig, at det sker i din lokale folkekirke på Vesterbro?

Besvarelser:

Slet ikke vigtigt
I mindre grad vigtigt
I nogen grad vigtigt
I høj grad vigtigt
I meget høj grad vigtigt
Ved ikke

Sp.12 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om folkekirken?

Udsagn:

Det er godt at homoseksuelle kan blive viet i folkekirken
Præster skal selv tro på det, de forkynder
Folkekirke og stat skal adskilles
Gudstjenesten skal fornys, så den bedre kommer folk i møde
Folkekirken skal være aktiv og synlig i lokalsamfundet
Præster må gerne være opsøgende over for kirkens medlemmer
Folkekirken styrker de gode værdier i samfundet
Jeg har tillid til folkekirken som institution
Præster i folkekirken bør ikke udtale sig om politiske spørgsmål
Medlemskab af folkekirken er en del af det at være dansk

Besvarelser:

Helt uenig
Uenig
Hverken enig eller uenig
Enig
Helt enig
Ved ikke

Sp.13 Hvor ofte gør du følgende i din fritid?

Aktiviteter:

Ser TV, DVD, video, streamer film/tv/serier
Går i biografen
Læser bøger
Går til kulturelle arrangementer såsom koncerter, teater, udstillinger
Er sammen med venner
Er sammen med familien
Spiller kort eller brætspil
Dyrker sport, motionerer eller går tur
Er tilskuer ved sportsbegivenheder
Syer, broderer, strikker, laver træarbejde, keramik mv.
Spiller musik
Spiller computerspil (inkl. tablet og mobilspil)
Dyrker Yoga, mediterer eller lignende
Deltager i politiske diskussioner
Laver frivilligt arbejde

Besvarelser:

Dagligt
Ugentligt
Månedligt
Kvartalsvis
Halvårligt
Årligt
Sjældnere end en gang om året
Aldrig
Ved ikke

Sp.14 Hvilken slags musik hører du særligt ofte?

Besvarelser:

Popmusik
Rockmusik
Klassisk
Jazz
Blues
Hiphop/rap
Opera
Countrymusik
Musical
Techno
Slager/Dansktop
Ingen af disse
Ved ikke

Sp.15 Hvilke fjernsynsudsendelser interesserer du dig særligt for? Du kan markere flere svar.

Besvarelser:

Nyheder
Spillefilm
Kunst og kultur
Politiske debatter
Familie- og underholdningsserier
Actionfilm
Sport
Fjernsynsshow/Quizshows
Folkekomedier/lystspil
Religiøse udsendelser
Ingen af disse
Ved ikke

Sp.16 Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

Udsagn:

Jeg nyder livet i fulde drag

Jeg lægger vægt på en høj levestandard
Jeg holder fast i gamle traditioner fra min familie

Mit liv er særligt godt, når der hele tiden er gang i den

Jeg går meget i byen

Jeg lever efter religiøse principper

Besvarelser:

Helt uenig

Uenig

Enig

Helt enig

Ved ikke

Sp.17 Hvor ofte gør du følgende?

Aktiviteter:

Læser en landsdækkende avis

Besøger kunstudstillinger/gallerier

Læser bøger

Besvarelser:

Ofte

Af og til

Sjældent

Aldrig

Sp.18 Når du af og til går på restaurant for at spise rigtig godt, hvor mange kroner giver du så maksimalt per person, inkl. drikkevarer?

Besvarelser:

Under 150 kr.

150 – 300 kr.

301 – 800 kr.

Over 800 kr.

Jeg går ikke på restaurant

Ved ikke

Bilag 3: Spørgeguide

Bilag 3 er spørgeskemaet, som blev brugt til interviewene med Hildegard-meditation, uKirke, TirsdagsJAZZ og Natkirken i Elias Kirke. I interviewsituationen er ”XX-aktivitet” blevet skiftet ud med navnet på den pågældende aktivitet, f.eks. TirsdagsJAZZ.

TEMA	INTERVIEWSPØRGSMAÅL
Briefing og præsentation	Noter tid og sted for interview.
Mit navn	Tak fordi I ville komme. Det sætter vi stor pris på.
Afdækning af kirkerne	Mit navn er Bjarke Schönwandt Mortensen, og jeg arbejder som projektkonsulent for kirkefondet. Vesterbro sogn er i samarbejde med Kirkefondet blandt andet ved at kortlægge, hvordan sognets kirker benyttes og opleves.
Fokusgruppeinterview	Fokusgruppeinterviews er en dialog mellem de interviewede og interviewer. Der er ikke nogen rigtige eller forkerte svar. Så I skal endelig dele jeres mening, også selvom andre muligvis har en modstridende eller negativ holdning til emnet. I er også meget velkomne til at diskutere indbyrdes.
Jeres holdninger	
Optagelse	Som I nok har lagt mærke til, så ligger der en mikrofon her på bordet. Jeg optager diskussionen, så jeg er sikker på, jeg ikke går glip af nogen af de gode indspil i utvivlsomt vil komme med.
Anonymt	Efterfølgende er det kun mig, som vil høre interviewet, og hvis I bliver citeret, så vil det være anonymt.
Tal ikke i munden	Når en taler, så prøv at lade vedkommende tale ud, før I kommenterer, så alle får deres tur og alle får talt ud. Dette er dels fordi så kommer alle til orde, og dels fordi jeg så kan lytte til optagelsen senere og høre hvad der bliver sagt, og hvem der siger det.
I er i dialog Jeg stiller spørgsmål	Sessionen vil foregå på den måde, at jeg giver et emne, som der så er en dialog om. Igennem forløbet stiller jeg så uddybende spørgsmål, men ellers så sætter jeg mere rammerne for, hvornår vi bevæger os videre til et andet emne.
	Hvor ofte kommer I til xx-aktivitet?

	Hvorfor begyndte I at komme til xx-aktivitet?
	Hvordan hørte I om det?
	Hvordan er det at være med til xx-aktivitet?
	Gør det en forskel at det foregår i en kirke?
	Hvordan oplever I at xx-aktivitet hænger sammen med kristendommen?
	Kommer I i andre kirker i forbindelse med lignende eller andre arrangementer?
	Hvad tænker I om kirkerne på Vesterbro og de ting, som de laver?
	Hvad tænker I om folkekirken generelt?
	Når I skal forholde jer til livets store spørgsmål, såsom hvem man er, og hvordan man skal forholde sig til verden, hvor finder I så inspiration til det?
	Hvad bruger I jeres tid på, når I ikke er på arbejde? Går I til noget, hvem er I sammen med?
Afslutning	Så er vi ved vejs ende, og jeg har ikke flere ting som skal diskuteres. Føler nogen af jer, jeg har glemt at spørge om noget? Så er der bare tilbage at sige tak for at I deltog. Det sætter vi meget stor pris på.

Bilag 4: Klassificering af aktiviteter

Dette bilag giver en oversigt over, hvordan de forskellige aktiviteter i Vesterbro Sogn er blevet klassificeret. Opdelingen, som er brugt, går på, om der er tale om traditionelle aktiviteter, nye aktiviteter eller eksperimentelle aktiviteter.

Traditionelle aktiviteter:

- Højmesse uden dåb
  - Højmesse med dåb
  - Andre søndagsgudstjenester uden dåb
  - Andre søndagsgudstjenester med dåb
  - Andagter i kirken
  - Anden gudstj. /andagter andetsteds i sognet.
- Heraf ved sognets præster
- Koncerter uden betaling
  - Koncerter med betaling
  - Hjemmedåb
  - Fremstilling i kirken af døbte børn
  - Antal vielser i kirken ved fremmed præst
  - Antal vielser i kirken ved kirkens præst
  - Antal vielser uden for kirkens rum ved kirkens præster
  - Antal bisættelser/begravelser af udensogns i kirken
  - Antal bisættelser/begravelser af sognebørn
  - Faste ældremøder og ungemøder
  - Foredrag
  - Foredrag v/kirkens præster
  - Foredrag v/Mariatjenestens medarbejder
  - Aftenhøjskole
  - Bibelstudiekreds/studiekreds
  - Børnekor/ungdomskor
  - Kirkebio/litteraturklub
  - Nørkleklub/syklub
  - Kirkekaffe
  - Møder afholdt af spejdere, FDF'ere m.fl.

Nye aktiviteter:

- Særlige dåbsgudstjenester
- Hverdagsgudstjenester (fx Taizé, mindfulness))
- Børne- og familiegudstjeneste:
- Børne- og familiegudstjeneste m/spisning (se 16 L)
- Børne- og familiegudstjeneste u/spisning
- Babysalmesang ved præst (se også 16.k)
- Kulturnatten
- Legestue og babysalmesang uden præst (se også 4.h)
- Spisning i forbindelse med gudstjeneste
- Værested - Café for ensomme - Café Exit - Night Light Café
- Seniorkor
- Sang- og musikarrangementer incl. Carols by Candlelight

Eksperimentelle aktiviteter:

- Foredrag/filosofiske saloner v/fr. foredragsholdere
- Natkirke uden præst
- Natkirke med præst
- Det Åbne Atelier
- Nødherberg
- Aktiviteter i uKirke

Litteraturliste:

Andersen, Peter B. & Lüchau, Peter (2011): "Individualisering og aftraditionisering af danskernes religiøse værdier" i Gundelach (red.): Små og store forandringer, danskernes værdier siden 1981, København: Hans Reitzels Forlag: 76-96

Berger, Peter Ludwig (1967): *The Sacred Canopy. Elements of a Sociological Theory of Religion*, New York: Anchor Books Edition [1969, 1990]

Bruce, Steve & Trzebiatowska, Marta (2012): *Why are women more religious than men?* Oxford: Oxford University Press

Bruce, Steve (2002): *God is dead: Secularization in the west*. Oxford: Blackwell.

Clark Roof, Wade (1978): *Commitment and Community. Religious Plausibility in a Liberal Protestant Church*, New York: Elsevier

Helge, Nynne (1996): *Familien Jensen og Vorherre. Religionens plads i københavnske arbejderfamiliers kultur og livsform 1870 til 1950 – med særlig vægt på perioden før 1920*, København: Institut for Systematisk Teologi, Københavns Universitet.

Luckmann, Thomas (1967): *The Invisible Religion*. New York: The Macmillan Company

Mortensen, Bjarke & Jensen, Pernille Friis (2015): *Uden tro og praksis*.

Trolle, Astrid Krabbe & Leth-Nissen, Karen Marie Sø (2015): *Dåb eller ej. Det Teologiske Fakultet Center for Kirkeforskning Københavns Universitet*

Taylor, Charles (2002): *Modernitetens ubehag, autenticitetens etik*. København: Forlaget Philosophia.

Taylor, Charles (2007): *A secular age*. Harvard University Press

Voas & Doebler (2014): "Secularization in Europe: An Analysis of Inter-Generational Religious Change" i: Halman m.fl. (red.): *Value Contrasts and Consensus in Present-Day Europe*. Boston: Leiden; 230-250.